

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Czudar Sándor ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a Holczer, Jákó & Boross Ügyvédi Iroda által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen vállalkozói díj megfizetése iránti perében a Fővárosi Törvényszék 2017. május 18. napján kelt 31.G.40.304/2012/135. számú ítélete ellen az alperes 139. és 141. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, az alperesi marasztalás tőkeösszegét 398.372,76 (azaz háromszázkilencvennyolcezer-háromszázhetvenkettő egész hetvenhat század) EUR-ra, az alperes által fizetendő perköltség összegét 27.568.216 (azaz huszonhétmillió-ötszázhatvannyolcezer-kétszáztizzenhat) Ft-ra, a késedelem után járó kamat mértékét pedig 2010. augusztus 7-től 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző félév utolsó napján érvényes Európai Központi Bank által meghatározott EUR kamatra, 2013. július 1-jétől a kifizetésig pedig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes Európai Központi Bank által meghatározott EUR kamatára szállítja le, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 10.000.000 (azaz tízmillió) Ft + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú részperköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes módosított keresetében 784.614,14 EUR, valamint 1.134.750 Ft, továbbá ezen összegek kamatai megfizetésére kérte az alperest kötelezni. Keresete indokolásául előadta, hogy az M6-os autópálya Szekszárd-Dunaújváros szakaszán az alperes alvállalkozójaként kivitelezte az acél szalagvédőkorlátok építését, az alperes azonban a vállalkozói díjat csak részben fizette meg. Vitatta, hogy a kivitelezés során hibásan és késedelmesen teljesített volna. Arra hivatkozott, hogy a teljesítési határidőben nem állapodtak meg, mert az alperes által kidolgozott írásbeli szerződéstervezetbe foglalt teljesítési határidők vállalhatatlanok voltak. Az építési területet az alperes késedelmesen adta át, illetőleg a kivitelezésben több esetben akadályoztatva volt. Mindezek alapján a késedelemről eredő minden alperesi igény megalapozatlan. Vitatta, hogy az ő hibás teljesítése okán vált volna szükségessé a töréskereszt megismétlése. Az alperes által előterjesztett beszámítási kifogást, amely a T. Kft.-nek a felperessel szembeni 12.542.438 Ft-os engedményezett követeléséből állt, nem tette vitássá.

Az alperes a kereset elutasítását kérte és viszontkeresetet terjesztett elő. Az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített viszontkereset értelmében 2.749.446,1 EUR és ezen összegből 999.446,17 Eurónak 2010. július 1-től, míg 1.750.000 Eurónak 2011. március 11-től a kifizetés napjáig járó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 301/A. § szerinti késedelmi kamatai, valamint 17.804.427 Ft és annak 2010. július 1-től járó késedelmi kamatai megfizetésére kérte a felperest kötelezni. A kártérítési igényéből 653.899,2 EUR és 17.804.427 Ft azért merült fel, mert a felperes helyett más kivitelezőkkel kellett elvégeztetnie a felperes által vállalt munkát,

1.750.000 EUR kára azért merült fel, mert a felperes késedelmes teljesítése okán az alperes megrendelője többletköltségeit az alperesre hárította át, 345.546,97 EUR kára pedig a felperes hibás teljesítése miatt elvégzett töréskereszt miatt merült fel.

Az alperes a kereseti kérelem körében előadta, hogy vitatja a felperes által előterjesztett kimutatás szerinti munka mennyiségét 32.161.210 Ft értékben, egyes tételek egységára miatt nem ismer el a felperesi igényből 35.968.136 Ft-ot, továbbá arra hivatkozott, hogy egyes részfeladatok áraiban a felek között nem volt megállapodás, ezért a felperes nem jogosult 30.794.231 Ft összegű vállalkozói díjra. A fentiekén kívül 12.542.438 Ft összegben beszámítási kifogást is előterjesztett a felperes követelésével szemben, amely követelést a T. Kft.-től engedményezés útján szerzett.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 496.267,76 EUR-t és ezen összegnek 2010. augusztus 7-től 2013. június 30-ig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző félév utolsó napján érvényes Európai Központi Bank által meghatározott EUR kamat 7%-kal növelt mértékű, míg 2013. július 1-jétől a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes Európai Központi Bank által meghatározott EUR kamat 8%-kal növelt mértékű kamatát, ezt meghaladóan a keresetet és a viszontkeresetet is elutasította. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 32.259.452 Ft perköltséget.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az alperes az **M.** Társasággal kötött szerződést az M6 autópálya Dunaújváros és Szekszárd közötti szakaszának az acél biztonsági korlátok és a kapcsolódó szerkezetek szállítására és szerelésére. A felperes ezen munkálatok során az alperes alvállalkozójaként dolgozott az M6-os autópálya építésénél. A felperes vállalása az M6 autópálya Dunaújváros (M8 csomópont) és Szekszárd (M9 csomópont) közötti szakaszon a 76 + 200 km - 141 + 300 km közötti útszakasz, valamint a 993., 1019. és az 1040. számú hidak védő acél-szalagkorlátainak megépítésére vonatkozott. A védőkorlát építéséhez szükséges acél-szalagkorlátokat az alperes szállította. A peres felek közötti együttműködés 2009 tavaszától állt fenn, a felperes már ekkor segédkezett az alperesnek a T. Kft. felkérésére az alvállalkozói szerződés megkötéséhez szükséges ajánlat kidolgozásában.

A peres felek közötti alvállalkozási szerződés szóban jött létre, mivel az alperes által írásban előkészített szerződéstervezetet a felperes nem írta alá arra hivatkozva, hogy az abban foglalt teljesítési határidő eleve lehetetlen. A vállalkozási szerződés a perben csatolt írásbeli tervezetek alapján, a teljesítési határidővel és annak elmulasztása esetén a késedelmes teljesítéssel összefüggésben írt jogkövetkezményekre vonatkozó részek kivételével, az ott írt tartalommal jött létre az 1-6., valamint a 9. számú melléklet alapján. A szóbeli szerződés lényege szerint a felek felmérés szerinti tételes elszámolásban állapodtak meg, a ténylegesen fizetendő vállalkozói díjat pedig a mennyiségi kimutatásban rögzített egységárai és a ténylegesen teljesített mennyiségek alapján kívánták meghatározni. Az egységárai a megállapodás teljes időtartamára érvényesek és azok nem módosíthatóak. Pótmunkáknak a megállapodás szerinti mennyiségi kimutatásban nem szereplő munkákat tekintették, amelyekre az egységárai nem vonatkoznak, de amelyek bármilyen műszaki vagy egyéb szempontból a megállapodás alapján teljesítendő munkához kapcsolódnak. Pótmunkák kizárólag az alperes kifejezett írásbeli megrendelésére végezhetőek el. Ha pótmunka válik szükségessé, erről az alperes haladéktalanul tájékoztatja a felperest oly módon, hogy azt bevezeti az építési naplóba, és ezzel egyidejűleg kiegészítő árajánlatot ad. A pótmunkák után pótdíj fizetendő, ha ebben a felek nem tudnak megállapodni, úgy független szakértőt kell bevonni. Az alperes köteles volt biztosítani, hogy a munkaterület munkára alkalmas állapotban kerüljön átadásra, a munkaterület átadás-átvételekor a felperes pedig köteles a szükséges bejegyzéseket megtenni az építési naplóban, amelyet ezt követően a 290/2007.(X.31.) Korm. rendelet szerint kell őriznie. A

munkaterületen több alvállalkozó is dolgozhat, a többi alvállalkozó által korábban végzett munkák hibái vagy hiányosságai miatti munkavégzés akadályoztatása esetén a felperes haladéktalanul köteles volt ezt az alperesnek jelenteni, egyben felelt minden olyan kárért, amely ennek elmaradása miatt keletkezett. Köteles volt a felperes a Magyarországon érvényes összes vonatkozó szabványt, előírást, valamint a szakma általános szabályait betartani, és a munkák felügyeletét, irányítását biztosítani, műszaki felügyelőjének folyamatos jelenlétével az egyeztetési lehetőséget biztosítani. Felelősséget vállalt a teljesítéséért oly módon is, hogy az alperes is képes legyen teljesíteni a fővállalkozási szerződésben meghatározott kötelezettségét. A felperes pihenő napokon, hivatalos ünnepnapokon és éjszaka nem dolgozhat, bármely rendkívüli munkavégzéshez a mérnök utasítása szükséges. A munka megfelelő szerveztségének fenntartásához szükséges számú és képzettségű alkalmazottat volt köteles rendelkezésre bocsátani. Az alperes jogosult volt a felperes költségére biztosítani a felperesnél hiányzó munkaerőt, ha a szükséges létszám bármilyen okból nem áll megfelelő minőségben vagy mennyiségben rendelkezésre. A felperes a munkát az általa, vagy alvállalkozói által működtetett gépekkel, berendezésekkel végzi. Amennyiben a géppark nem elégséges, az alperes utasíthatja a felperest a géppark kiegészítésére, kapacitás növelésére. Megállapodtak a felek a kölcsönös együttműködésben és a felhatalmazott képviselőik építési naplóban történő feljegyzési jogáról. A felperes vállalta, hogy a szerződést a projekt műszaki követelményeiben, a vonatkozó jogszabályokban, a szabványoknak megfelelő legmagasabb minőségi követelmény szerint teljesíti. E tevékenysége során köteles betartani a mérnök által jóváhagyott mintavételezési és minőségi terveket, műszaki előírásokat és műszaki jegyzőkönyveket. Megállapodtak abban is, hogy a felperes munkáját az alperes, a C., a megbízó (M. Társaság), a magyar állam, a mérnök (M. Kft., Tr. Kft.), a finanszírozó bankok, a biztosító társaságok, az illetékes hatóságok és azok képviselői bármikor jogosultak ellenőrizni. Amennyiben a felperes a munka bármely részét hibásan teljesíti, úgy köteles a hibát az alperes által a projekt megvalósulására figyelemmel meghatározott, ésszerű határidőn belül az alperessel előre megbeszélte és az általa elfogadott módon kijavítani. Az ebből eredő késedelem jogkövetkezményeit, valamint az esetleg bekövetkező károkat és pótlólagos kiadásokat a felperes köteles viselni. A munkák átadásáról úgy rendelkeztek, hogy a felperes az építési naplóba írt bejegyzéssel értesíti az alperest a munkák befejezéséről. A felperes havonta, legkésőbb a tárgyhó utolsó napjáig, illetőleg a tárgyhót követő 7. napig adhatja át a havi előrehaladási jelentést ellenőrzés céljából, ehhez köteles mellékelni minden dokumentumot, nyilatkozatot, ami a teljesítését igazolja. Azt az alperes köteles 10 napon belül megvizsgálni, majd a teljesítési igazolást kiadni, amennyiben annak feltételei fennállnak. A felperes a számláját az adott hónap összesített teljesítését tartalmazó mellékletekkel együtt adja át, a teljesítési határidő a havi számlák esetén 45, a vég számla esetén 75 naptári nap. Az alperes a havi számlák összegének 10%-át jogosult volt biztosítékként visszatartani. Ezen kívül a felek megállapodtak abban is, hogy a felperes köteles értesíteni az alperest minden olyan körülményről, amely a munkák teljesítését akadályozza.

Az alá nem írt vállalkozási szerződés szerint a munkaterület átadására 2009. szeptember 1-jén került volna sor, a teljesítési határidő pedig 2010. február 28. napja.

A munkaterület átadására az eredetileg tervezetthez képest időbeli csúszással került sor. A felperes két építési naplót vezetett, egyet a hidak és egyet a pálya tekintetében. Mindkét naplót 2009. augusztus 17. napjával nyitotta meg. A folyó pályára (út) vonatkozó építési napló bejegyzései szerint korlátépítésre alkalmas munkaterület sokáig nem volt és a B. (a generálkivitelező) tárolót sem biztosított. Tényleges munkavégzés az augusztus 17-i felvonulás ellenére augusztus 21-én, majd augusztus 25-28. között folyt, bár az építési napló bejegyzései szerint a felperes szombati és vasárnapi napokon is rendelkezésre állt. Ezt követően 2009. október 18-21-én (vasárnap-szerda) folyt tényleges munka. Az eddig elvégzett munkák kizárólag a naplóban megjelölt hidakon és azokhoz csatlakozó útszakaszokon folytak. 2009. november 16-án „a megkapott munkakezdési

engedély ellenére munkaterület nincs" bejegyzés, november 17-én és 18-án pedig a munka „a munkaterület és kijelölt DEPO hiányában szünetel" bejegyzések olvashatók. A tényleges munka az autópályán 2009. november 26-án kezdődhetett az építési naplóba eszközölt bejegyzések szerint, ekkor került sor a korlátanyagok deponálására, de a feljegyzés szerint ekkor sincs a korlátépítéshez terület. November 30-án a korlátok kitűzése, az oszlopok elhelyezése, a korlátelemegek felszerelése történt meg a frissen kapott munkaterületen. 2009. december 2-án és 2009. december 3-án újabb munkaterület került átadásra, ahol munkavégzés történt, az érkező korlátokat deponálták. 2009. december 4-étől azonban a főpályán az építési napló bejegyzése szerint a munkaterület hiányában a munka újra szünetelt. A korlátépítés ezt követően 2009. december 9-12. között folyt, majd december 13-16. között megint szünetelt munkaterület hiányában. December 17-18-án egy elkerülő szakaszon folyt munkavégzés azzal, hogy a főpályán munkaterület nincs, azt követően a munkavégzés folyamatosan szünetelt a pályán, majd a 2010. január 5-i bejegyzés szerint a korlát építését bizonytalan ideig felfüggesztették. Ezt követően 2010. január 24-éig a munka folyamatosan szünetelt. A 2010. január 25-i bejegyzés szerint a megrendelő elrendelte a további munkavégzést, ám a munkaterület hiányában a kivitelezés továbbra is szünetel. Tényleges munkavégzés 2010. február 4-10. között folyt, azt követően a munka az építési napló bejegyzése szerint a főpályára vonatkozóan terület hiányában 2010. február 16-áig szünetelt. Február 17-től a munkavégzés folyamatos volt 3 verőgéppel, azonban a február 25-i bejegyzés szerint az átadott munkaterület nagysága a 3 db verőgép kapacitását nem fedezi. Az építési napló 2010. március 13-ig van vezetve, lezárva nincs.

A hidakra vonatkozó építési napló szerint a 2009. augusztus 17-i felvonulást követően munkavégzés augusztus 26-ig folyt hol az egyik, hol a másik hídon azzal, hogy a további hidakon munkaterület nincs, majd 2009. augusztus 27-től szeptember 8-ig a „szakaszon munkaterület nincs" és „a munka szünetel" bejegyzések olvashatók. A szeptember 9-ei bejegyzés szerint egy hídon korlátok szerelése folyt, másutt munkaterület nincs, majd szeptember 10-13-ig munkaterület nincs. Szeptember 14-24-ig az építési napló szerinti munkálatok folytak, majd 25-27-ig munkaterület nincs. 2009. szeptember 28-október 2-ig munkavégzés folyt, majd október 3-tól október 8-ig megint nem volt munkaterület az építési napló szerint. Október 10-én megint lehetett a napló szerint munkát végezni, majd október 17-ig nem állt rendelkezésre munkaterület. Ezt követően október 18-án (vasárnap) és 20-án lehetett munkát végezni, egyebekben 2009. november 2-ig a munka szünetelt, a szakaszon „munkaterület nincs" a naplóbejegyzések szerint. A hidakon 2009. november 3-tól december 17-ig a munkavégzés a hétvégék kivételével folyamatos, majd 2009. december 18-26-ig és 2009. december 31-én és 2010. január 1-jén a munkavégzés szünetel. Egyebekben a két ünnep között, egészen 2010. január 5-ig munkavégzés folyik, amikor is a naplóbejegyzés szerint a megrendelő a korlátok építését felfüggesztette, a kivitelezés január 6-10-ig szünetelt. 2010. január 11. - január 22-ig megint folyamatos a naplóban megjelölt hidakon a munkavégzés, majd 2010. január 23-tól február 14-ig a munkavégzés a hideg idő, az engedélyek hiánya és a munkaterület hiánya miatt szünetel. Ezt követően a munkavégzés 2010. március 14-ig (eddig van a napló vezetve) folyamatos. Az építési napló ebben az utolsó időszakban tartalmaz bejegyzéseket a más kivitelező által folytatott munkák miatt a furatokba befolyó gyantával kapcsolatban is.

2010 februárjában az alperes és a fővállalkozó, illetve a megrendelő között tárgyalások folytak, amely eredményeképpen a teljes projekt kivitelezési határideje módosításra került 2010. március 31-ére. Az alperes és a felperes között 2010. február 24-én megállapodás született olyan munkarészek árai tekintetében, melyek az eredeti megállapodásban nem szerepeltek. A február 24-ei megállapodásra tekintettel a felperes az addigi csapatainak a számát háromról hatra növelte. A február 24-ei egyeztetésről az alperes készített emlékeztetőt, amelyet a felperes részére meg is küldött. Az okirat rögzíti, hogy a Bill of Quantities megállapodás alapján az ott rögzített árakat a 2010. március 1. napjától teljesített mennyiségek tekintetében alkalmazzák. Ezt figyelembe véve a

munkálatokat 2010. március végére be kell fejezni, legalább nyolc önálló, gépekkel felszerelt csapat munkavégzése szükséges e célból. Ezért kérte, hogy a felperes a meglévő három csapata mellett további öt csapatot állítson be a munkák elvégzésére.

Az alperes a kivitelezés során összesen négy teljesítési igazolást állított ki: 2009. december 17-én, 2010. január 10-én, 2010. március 10-én és 2010. május 31-én. Az első két teljesítési igazolás kapcsán kifogás nem merült fel, a március 10-ei igazolás tekintetében az alperes megrendelője kifogásolta, hogy a felperes nem a megfelelő mélységben helyezte be a horgonycsavarokat az 1396-os jelű hídkorláton, így a 3. számú teljesítési igazolásban foglalt összeg nem került teljes egészében kifizetésre. Az utolsó teljesítési igazolást az alperes nem írta alá.

A felperes az általa elvégzett munkákról hat számlát állított ki, melyek közül hármat az alperes teljesített is. A 2010. március 11-én kelt 205.378,81 EUR végösszegű számlából azonban az alperes csupán 100.000 EUR-ot fizetett meg, a 2010. június 22-én kelt 250.089,49 EUR és 802.250 Ft összegű számlák pedig egyáltalán nem kerültek teljesítésre, és az alperes nem adta ki a felperesnek a végszámla benyújtásához szükséges teljesítési igazolást sem. A 2010. március 11-ei keltű számla alapjául a T. S. által kiállított 2010. március 10-ei keltezésű teljesítési igazolás szolgált, amelyben feltüntetésre kerültek bizonyos hibák, hiányosságok és javítandó munkarészek. A június 22-ei keltű számla alapjául pedig a 2010. május 31-én kiállított (a perben be nem csatolt) teljesítési igazolás szolgált.

Az autópálya korlátnak az eredetileg tervezettől, és engedélyezettől eltérő kivitelezése (az eltérő szegélymagasság és a korlát rögzítése során az eltérő befogási mélység) miatt a hatóságok ismételt törésteszt elvégzését írták elő a kivitelezés során ténylegesen megvalósult paraméterekkel. Az alperes a meghatározott korlátok tekintetében az ismételt törésteszteket elvégeztette, a teszten a korlátok megfeleltek. A törésteszt eredményeire is tekintettel a korlátok megfelelőségét a független műszaki ellenőr is igazolta.

2010. február 9-én emlékeztetőt vettek fel az M6 autópálya Dunaújváros-Szekszárd közötti szakasz építése tárgyában, amelyben rögzítésre került, hogy az C. és a T. Kft. ugyan elkészítette a teljes építési ütemtervet, azonban az ebben meghatározott erőforrások helyett csak egy csapat dolgozott az autópályán. A szalagkorlát építésére alkalmas területek biztosításának teljes felelőssége a szakaszokat terheli, a független mérnök bejelentette, hogy a téli időjárási körülmények miatt minden padkát és elválasztó sávot a fagy elmúlását követően ismét minősíteni kell. A szakaszok kérésként rögzítették, hogy a C. csak minősített munkaterületet adjon át a szalagkorlátot építő részére. A projekt vezetése 2010. január 4-én határozott a szalagkorlát továbbépítéséről, erre tekintettel 2010. január 25-én levélben rendelte el a szalagkorlát építésének azonnali folytatását a T. Kft.-nek. A T. Kft. azonban még ekkor sem adta át az C.-nek három szalagkorlát típus technológiai utasítását.

A 2010. március 2-ai emlékeztető rögzítette, hogy az C. és a T. Kft. naponta aktualizálja a szalagkorlát teljes körű megvalósítására vonatkozó építési ütemtervet, a T. Kft. vállalta a 2010. március 31-ei forgalomba helyezéshez szükséges feladatok végrehajtását. A T. Kft. nyilatkozata szerint akadályozza a folyamatos munkavégzést az anyagihiány is.

A kivitelezési munkák során a téli időszakra és az eljáró hatóságok intézkedéseire is tekintettel többször fennakadások voltak, de végül többszöri ütemterv módosítás után az autópályát 2010. március 31. napján ideiglenesen forgalomba helyezték. Ezt követően még történtek különböző, az akkor már forgalom alatt álló pályaszakaszt érintő javítási és befejező munkálatok, melyekben a felperes is részt vett. Az autópálya kivitelezésével kapcsolatos munkálatok egészen 2010. június 30-áig folytak.

Az alperes és a generálkivitelező **B. Kft.** között 2011. március 11-én megállapodás jött létre, mely rögzítette, hogy a generálkivitelezőnek a saját közbeavatkozásával kapcsolatos költségek miatt 1.750.064 EUR pluszköltsége merült fel, amelynek megtérítését kérte az alperestől. Rögzítették azt is, hogy a sikeres ismételt törésteszt eredményétől függően a generálkivitelező az alperesnek további 700.000 eurót fizet, és ezzel a nem szerződészerű munkákkal kapcsolatban további követeléseik egymással szemben nincsenek.

Az elsőfokú bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 206. § (1) bekezdése alapján értékelte a perben rendelkezésre álló bizonyítékokat. Kiemelte, hogy a felek között írásbeli szerződés nem jött létre. A felperes részéről csatolásra került egy hosszabb tartalmú részletes és egy rövidebb szerződéstervezet. A felperes törvényes képviselője személyes meghallgatása során úgy nyilatkozott, hogy ő maga ez utóbbit tekintené irányadónak. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a perben csatolt szövegezésű vállalkozási szerződés jött létre szóban a felek között, a szerződésnek a teljesítési határidők és annak elmulasztása esetén a késedelmes teljesítéssel összefüggésben írt jogkövetkezményekre vonatkozó részei kivételével.

Az elsőfokú bíróság **Cs. L.** tanúvallomásából azt emelte ki, hogy a felperes az alperes alvállalkozójaként járt el, 2010. február 26-a utáni időszakban már ők is hat brigáddal dolgoztak, a munkaterület átadásokkal problémák voltak, **T. S.** a **T. Kft.** munkatársaként vett részt a kivitelezésben. Az elvégzett munkák nyilvántartását **T. S.** és **B. K.** közösen vezetett építményjegyzékben tüntették fel. **B. K.** a helyszínen folyamatosan jelen volt. A helyszínen vezetett építési naplót az alperes rendszeresen elvitte, lefénymásolta, majd egy idő után magához vette és az nála maradt.

T. S. és **Cs. L.** egyezően vallották, hogy a perbeli szerződést megelőzően is együttműködtek a peres felek. **T. S.** is megerősítette, hogy a felek közötti megállapodás az alperes által 31. sorszám alatt csatolt Bill of Quantities megnevezésű táblázatban foglaltak szerint jött létre, egyedül a teljesítési határidőben nem tudtak megállapodni. **T. S.** vallotta továbbá, hogy a teljesítési határidőt az alperes a megrendelőjével egyeztetve március 31-ére halasztotta el. A munkaterület átadásokkal kapcsolatosan **T. S.** úgy nyilatkozott, hogy senki nem tudott folyamatosan munkát végezni, a korlátépítés az autópálya építés utolsó mozzanatai közé tartozott és hatékonyan csak akkor lehetett dolgozni, ha hosszabb szakasz került átadásra. Az elvégzett munka felmérése és igazolása mindaddig problémamentes volt, ameddig a felperes egyedül végezte a korlátépítési munkákat. Azt követően azonban, hogy már nem csak ő dolgozott, a teljesítés felmérése egyre problémásabb volt, a teljesítési igazolások kiadása elhúzódott. A felperes által vállalt 280 km pályaszakaszról december 21-22-ig összesen 190 km munkaterületet kaptak meg, januárban pedig a hó miatt nem lehetett munkákat végezni. A H2, H3 biztonsági fokozatú korlátok töréstesztje kapcsán előadta, hogy az 1396. számú hídon március elején észlelték azt a problémát, hogy a töcsavarok nem egyformán és nem 15 cm-es mélységre vannak befúrva. Ugyanakkor másik, nem az alperes kivitelezési körébe tartozó problémaként merült fel, hogy azon hídszegélyek, amelyekre a korlátot építeni kellett, nem megfelelő magasságban kerültek kivitelezésre. E két együttes ok vezetett a törésteszt megismétlésére. A február 24-ei egyeztetésnek három célja volt, egyrészt, hogy a késedelmes kivitelezés tekintetében egyeztessenek, másrészt, hogy a szerződést írásba foglalják, s végül azon műszaki tételek tekintetében, ahol még nem állapodtak meg az árban, ott egyeztessenek. A **T. Kft.** munkavállalójaként eljáró **O. B. K.** tanúvallomásából az elsőfokú bíróság azt emelte ki, hogy a február 24-ei egyeztetést követően már mindennap teljes munkaidőben jelen volt az építkezésnél, az építési napló az ő birtokában maradt.

A tanúvallomások alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az építési naplóba írt bejegyzések - függetlenül attól, hogy a vonatkozó jogszabályi előírásoknak nem megfelelően

vezették az építési naplót - bizonyítékként értékelhetőek. **Cs. L.** bejegyzéseit az alperes részéről elfogadottnak tekintette, mivel azokat **B. K.** ismerte, de nem kifogásolta. A bizonyítékok értékelése körében rámutatott arra is, hogy az építési napló az alperes birtokából került elő, és ezért kizárható, hogy abba a felperes bármilyen bejegyzést utólag eszközölt volna. A korlátépítés műszaki ellenőreként eljáró **M. T.** tanúvallomása alapján megállapíthatónak találta az elsőfokú bíróság, hogy a korlátépítés kivitelezésével kétféle probléma merült fel, a töcsavarok nem megfelelő mélységű befúrása, valamint a hídkorlátoknál a szegélypadka nem megfelelő kivitelezése.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése körében az eltérő felperesi és alperesi tényelőadásra tekintettel ítéleti bizonyossággal nem tudta azt megállapítani, hogy a furatok eltérő mélységben történő elkészítése másnak a hibája lenne, csupán azt, hogy az adott műtárgyon a korlátok rögzítése az eltérő furatmélységek miatt a felperes által a szerződésben vállaltaktól eltérően, hibásan kerültek kivitelezésre.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése során a Pp. 3. § (5) bekezdésére is figyelemmel állapította meg az építési naplóba eszközölt bejegyzések alapján, hogy mely időpontban nem állt rendelkezésre az építési munkaterület. Lényeges körülménynek tekintette, hogy az alperes bizonyos korlátok beépítésére vonatkozó engedéllyel határidőben nem rendelkezett, ennek hiányában pedig jogszerűen nem lehetett elvárni a felperestől a korlátépítési munkák elvégzését. Mindezek alapján, ha a felperes az alperes által elvállalt határidő ismeretében, azt elvállalva kezdte volna meg a kivitelezést, akkor sem lenne megállapítható késedelmes teljesítése miatt a szerződésszegés. A késedelemnek rengeteg más, részben alperesnek, részben egyik félnek sem felróható oka volt.

Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a kereset alapján abban kellett állást foglalnia, hogy a felperest az általa elvégzett munkák ellenértékeként mekkora díjazás illeti meg, figyelemmel a részére már időközben kifizetett vállalkozói díjakra és az alperes által előterjesztett beszámítási kifogásra is. Megállapította, hogy a felek között a régi Ptk. 389. §-a szerinti vállalkozási szerződés jött létre szóban. Annak műszaki tartalmát és egységárát az alá nem írt írásbeli szerződés, valamint a felperes részére átadott műszaki dokumentáció tartalmazza. Ismételten hangsúlyozta, hogy a kivitelezési munkák határidejét illetően a felek között nem jött létre megállapodás. A felperest megillető díjazás mértékét az elsőfokú bíróság szakkérdésnek minősítette, amelynek bizonyítása a felperest terhelte. Az alperesi viszontkeresettel összefüggésben pedig az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a felperes késedelmesen és hibásan teljesített és az alperes kára ezekkel okozati összefüggésben merült fel. Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a viszontkereset körében a Pp. 386/D. §-a értelmében nem volt köteles a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatást megadni, a keresettel összefüggésben viszont a 18. sorszám alatti végzésében tájékoztatta a feleket a bizonyítási kötelezettségeikről. A felek indítványára szakértői bizonyításra került sor, majd az alperes kifogására tekintettel, mely szerint a SUMMARY dokumentáció nem a felperes által elvégzett munkát tartalmazza, a bíróság felhívta a szakértőt szakvéleménye kiegészítésére. A szakértő ez alapján 113. sorszám alatti szakvéleménye 3. sz. mellékletében foglalta össze, hogy a felperes mely munkanemeket milyen egységáron, milyen mennyiségben teljesített.

Az alperesnek a felperesi késedelmes teljesítéssel összefüggő kárigénye kapcsán a további bizonyítást mellőzte, mivel a felperes teljesítési határidőt nem vállalt. A más vállalkozó által elvégzett munkák megítélése szempontjából az alperes által csatolt dokumentumokból a szakértő nyilatkozata szerint nem volt megállapítható, hogy melyek azok a munkák, amelyeket nem a felperes végzett. Ennek hiányában a bíróság elfogadta a felperes által elvégzett mennyiségek megállapítása körében azt a szakértői véleményt, hogy a felperes által teljesített munkanemek és mennyiségek megállapítása során a teljesítési igazolások, az építési napló és egyéb rendelkezésre

álló dokumentumok alapján lehet a felperesi teljesítés mennyiségét megállapítani. Az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy az összes alperes általi teljesítésből (amelyet az alperes 88. sorszám alatt mutatott ki) kivonta azokat a teljesítéseket, amelyeket az alperes nyilatkozata szerint nem a felperes végzett el, ez szükségképpen a felperes teljesítését adják ki. Ez az összeg az egyéb dokumentumok alapján a felperesnek tulajdonított teljesítéseket igazolta vissza. Az alperes egyik leglényegesebb kifogása volt a szakvélemény kapcsán, hogy olyan dokumentumokat vett figyelembe a szakértő, amelyeket az alperes nem ismert el tőle származónak, illetőleg szabályszerűen kiállítottak. Az elsőfokú bíróság azonban úgy értékelte, hogy önmagában az a tény, hogy nem a teljesítés igazolására jogosult személy írta alá az adott dokumentumot, nem jelenti azt, hogy az abban rögzített tartalom ne lehetne figyelembe vehető a teljesítés megállapítása során. Minderre tekintettel a felek között keletkezett olyan kimutatásokat, amelyek az alperes közreműködésével is készültek, figyelembe vette a felperes által elvégzett munka mennyiségének a meghatározására. Mivel a szakértő tárgyalási meghallgatása során (132. sorszámú jegyzőkönyv 5. oldal) úgy nyilatkozott, hogy minden tételnél mérlegelte, hogy a rendelkezésre álló sokféle adat közül melyik adat és milyen oknál fogva fogadható el szakértői szempontokból, ezt az elsőfokú bíróság is elfogadta ítélezése alapjául.

Az elsőfokú bíróság a 2010. március 1. után elvégzett munkák tekintetében úgy foglalt állást, hogy ott az árkorrekció figyelembe vehető. Az alperes nem bizonyította azon előadását, mely szerint a 2010. február 24-ei megbeszéléskor abban állapodtak volna meg, hogy az árkorrekció csak arra az esetre vonatkozik, ha legkésőbb március végére a munkát a felperes befejezi. Az árkorrekció feltétel szabása nélkül került megállapításra. Mindezek alapján a 2014. február 24-én megállapított díjakat alkalmazhatónak találta. Az alá nem írt szerződésben rögzített árváltoztatási tilalom ellenére úgy értékelte, hogy a felek a régi Ptk. 240. § (1) bekezdésében írt jogukkal élve módosították a szerződésüket.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a kiegészítő szakvélemény 3. számú mellékletében rögzített munkákat a felperes elvégezte, és azok az ott megállapított egységáron voltak elszámolhatók. E szerint a felperes által elvégzett összes munka díja 860.599 EUR, ebben benne van a felperes javára elszámolandó Ft-ban felmerült anyagköltség is. Ezt külön kezelve, a felperesnek 849.880 EUR, illetve 2.894.128 Ft vállalkozói díj jár. Ebből az összegből kellett levonni az alperes által már megfizetett összegeket, azaz a 2.894.128 Ft-ot, és összesen 311.036 eurót. Ennek eredményeként a szakvélemény alapján 538.844 EUR összeg illeti még meg a felperest vállalkozói díj címén. A forintban kifejezett vállalkozói díj azért nem jár, mert azt az alperes már kifizette. Az alperes által előterjesztett 12.542.438 Ft összegű beszámításra tekintettel a régi Ptk. 296. § (2) bekezdése alapján a kötelezettsége ezen rész erejéig megszűnt, ezt - euróra átszámítva - levonta a felperesnek járó követelésből, így őt 496.267,76 EUR vállalkozói díj illeti meg.

Ezt követően az elsőfokú bíróság az alperes viszontkeresetét vizsgálta. A régi Ptk. 305. § (1), 310. §, 318. § (1) és 339. § (1) bekezdésére alapított kártérítési igény részben a késedelmes, részben pedig a hibás teljesítéssel volt összefüggésben.

A késedelmes teljesítés kapcsán kifejtette, hogy egyrészt a teljesítési határidőben a felek között megállapodás nem jött létre, másrészt a késedelmes teljesítésre alapított 1.750.000 EUR, valamint 17.804.427 Ft érvényesítésére vonatkozó igény ténybeli alapja és ezzel összefüggésben jogalapja sem nyert bizonyítást.

A hibás teljesítésre alapított törésteszték kapcsán kifejtette, hogy a szakvélemény szerint az ismételt törésteszt elvégzésére két ok miatt került sor, az eltérő szegélymagasság, valamint a töcsavarok nem

megfelelő befogási mélysége miatt. Az ismételt töréstesztek költségei közül 22%-ot indokolt a felperesnek viselnie. A szakértő vizsgálta a töréstesztekkel összefüggésben az alperes által előterjesztett költségkimutatásokat és azok alapjául szolgáló iratokat. Több jelentéssel kapcsolatban rögzítette, hogy abban a töcsavarok befogási mélysége nem szerepel. Fellelhető volt olyan dokumentáció, levél is, amely szerint az ismételt törésteszt az eredeti 25 cm-től eltérő 21 cm-es szegélymagassággal és az eredeti előírás szerinti 15 cm befogással szemben 11 cm-es befogási mélységgel lett elvégezve. Ennek során a H2 és H3 korlátok teljesítménye is egyenértékű az eredetileg tesztelt korlátok teljesítményével. Az A. által végzett, a H3. biztonsági korlátra vonatkozó ismételt törésteszt a 11 cm-es befogásra történő utalást nem tartalmaz. Mindezek alapján a szakértő arra a megállapításra jutott, hogy az alperes által benyújtott dokumentumok nem teljes körűek, inhomogének. A szakértő a 128. sorszámú jegyzőkönyv tartalma szerint valamennyi, a felek részéről felmerült kérdést szóban is megválaszolta, ezért az elsőfokú bíróság az aggálytalan szakvéleményt az ítélezése alapjául elfogadta.

Az elsőfokú bíróság kiemelte, az alperes által benyújtott magánszakvéleményt azért nem vette figyelembe, mivel azt az alperes késedelmesen terjesztette elő, továbbá az kizárólag az alperes perbeli előadásának minősül. Az alperes nem volt elzárva attól, hogy a szakértő 78. sorszámú szakvéleményével ellentétes álláspontját az általa kiválasztott magánszakértővel konzultálva előterjessze. A szakértő 78. sorszám alatti szakvéleményében értékelte az ismételt törésteszt kapcsán, hogy az alperes által csatolt számlák összege nem egyezik az előkészítő iratában írt összeggel, illetőleg adott számla vagy dokumentum törésteszttel való összefüggése nem állapítható meg. Az alperes 36. sorszám alatti iratában megjelölt törésteszttel kapcsolatosan megállapítható volt, hogy a H2 osztályú korlátok esetén 15.466,7 EUR, a H3 osztályú korlátok esetén pedig 52.760,57 EUR olyan anyagköltség is szerepelt, amelyet számlával nem tudott alátámasztani, és voltak olyan, a technikai és adminisztratív személyzet eljárásából eredő költségek is, amelyeket szintén nem igazolt. Az alperes csak azt állította, hogy saját személyzet járt el, saját anyagot használt fel, azonban egyéb tényelőadást erre nem tett. A bizonyítás sikertelenségét a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság az alperesre hárította, és azt állapította meg, hogy a felperes hibás teljesítését ugyan bizonyította, de a bekövetkezett kár összegét, valamint annak a felperes károkozó magatartásával való okozati összefüggését azonban nem. Erre tekintettel az alperes viszontkeresetét elutasította.

Az elsőfokú bíróság a késedelmi kamat mértékét a régi Ptk. 301/A. § (2) bekezdése alapján határozta meg a marasztalás pénzneméhez igazodóan, az EKB jegybanki alapkamata alapulvételével.

A perköltségek felől a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott, a kereseti pertárgyértéket 226.967.276 Ft-ban, a viszontkereseti pertárgyértéket pedig 1.002.892.584 Ft-ban határozta meg, a felperes pernyertességének mértéke így 93%-os. A felperes javára perköltségként megállapított ügyvédi munkadíjat a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 2. § (5) bekezdése alapján mérsékelte, és azt 29.527.500 Ft-ban határozta meg. A felperest az általa előlegezett 2.836.432 Ft szakértői és fordítói díjból a kereset szempontjából megállapítható 63%-os pernyertességi arányra tekintettel 1.786.952 Ft illeti meg, az 1.500.000 Ft kereseti illetékből pedig 945.000 Ft. Az ügyvédi munkadíj, az előlegezett illeték, valamint az egyéb előlegezett szakértői és fordítói díj arányos összegeként a felperesnek 32.259.452 Ft perköltség jár.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben a felperesi hibás teljesítés megállapításának tényét nem vitatva, azt nem érintően, de a perköltségekre is kiterjedően elsődlegesen a Pp. 252. § (2)-(3) bekezdése alapján az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását,

másodlagosan a Pp. 253. § (1)-(2) bekezdése alapján az ítélet részbeni megváltoztatását, a felperes keresetének teljes elutasítását és az alperes viszontkeresetének történő helyt adást indítványozta. Kérte továbbá az első- és másodfokú perköltségek megfizetésére is kötelezni a felperest.

Kifejtette, hogy az ítélet azon az alapvetően téves, okszerűtlen, jogellenes logikán alapul, mely szerint a nem bizonyított, de valószínűsíthető felperesi tényállítást bizonyítottnak fogadott el, míg a szintén nem bizonyított, de az alperes által valószínűsített tényállítást viszont nem. Az alperes, valamint az ő megrendelője, és ezek alvállalkozói által elvégzett munkák mennyiségét és értékét a felperesi kereset alátámasztásául elfogadta, de az alperesi viszontkereset vonatkozásában nem.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás hiányos, ellentmondásos és iratellenes. Ez nyomon követhető a felek szerződéskötést megelőző magatartásának értékelése során is. Hangsúlyozta, hogy az alperes csak a felperesi közreműködésre tekintettel vett részt a pályázaton és kötötte meg a megrendelővel a szerződést. Az elsőfokú bíróság ítélete is utalt arra, hogy a felek közötti együttműködés már 2009 tavaszától zajlott. Ez már a kezdetektől arról szólt, hogy a felperes közreműködésével történik meg a munkavégzés. A szerződés előkészítésének fázisában a felperes egyszer sem jelezte, hogy a munkát nem fogja tudni határidőben elvégezni. A felperes ezzel megszegte együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét, egyúttal ráutaló magatartással olyan kötelemben vitte bele alapos okkal az alperest, amelyből őt önhibáján kívül károsodás érte. Ezért az ítélet a régi Ptk. 4. § (1) és 6. §-ába ütközik.

Életszerűtlen az az ítéleti megállapítás, hogy a határidő tekintetében ne jött volna létre a felek között megállapodás. Amennyiben ez az érvelés helyes lenne, a felperes a mai napig kötelemben állna. A munkálatokat ezzel szemben egy adott időpontra kellett elvégezni és erre tekintettel határozták meg az egységárat is. A határidő nélküli teljesítést az alperes soha nem fogadta el. A határidőket a tender kiírás tartalmazta, alperes mindig is ezen határidők betartását kommunikálta a felperessel szemben. Mindezek alapján a felperes ráutaló magatartásával, azzal, hogy a munkaterületet átvette, a szerződési ajánlatot ismerte, a szerződési feltételeket teljes mértékben elfogadta. Már 2009 márciusában nyilvánvalóak voltak a teljesítési határidők, ezt igazolja **T. S.** felpereshez küldött e-mail üzenete is, amelyben a munka kezdése 2009. szeptemberben, befejezése 2010. február 28-ban lett megjelölve. A teljesítési határidőt a felek utóbb, 2010. február 24. napján módosították 2010. március 31-ére, azonban a felperes ezt a határidőt sem tudta tartani, mert az ígért nyolc brigád helyett ténylegesen csak hat brigádot biztosított. Ezen felül a felperes más munkákat is elvállalt, amelyeket **T. S.** tanúvallomása is megerősített. A szakértői vélemény azonban a teljes felperesi munkavégzést értékelte a vállalkozói díj kapcsán, függetlenül attól, hogy az alperessel létrejött szerződés vagy a megrendelővel létrejött megbízás alapján végezte azt.

A felperes a szakvéleménnyel igazoltan hibásan végezte el a munkát, így nem jogosult e körben a hibátlan teljesítés esetére járó vállalkozói díjra. E körben az ítélet a régi Ptk. 305-306. §-aival és a szerződéstervezet 10. és 11. pontjaival is ellentétes.

A felperes hibás teljesítésével okozott költségek, kiadások mértéke legalább minimális mértékben megállapítható az alperes által csatolt dokumentumok alapján. A **B.** nyilatkozatból kiderül, hogy az 1.750.064 EUR összegű követelés kizárólag abból ered, hogy az alvállalkozói szerződésben meghatározott munkák nem szerződésszerű teljesítése következtében a **B.** kénytelen volt az alvállalkozói szerződésben meghatározott munkák teljesítése érdekében beavatkozni, és a saját költségén munkákat végezni, a hibás teljesítést kijavítani. Ezen kívül a szükséges engedélyek megszerzésével és áttervezéssel további költségei merültek fel. Téves és valótlan az elsőfokú ítélet annyiban, hogy az ismételt töréstesztek felperest terhelő költsége azért nem állapítható meg, mert

nem igazolt az azzal összefüggésben felmerült teljes költség.

A teljesítési határidő a felek által ismert volt és azt a felperes ráutaló magatartással elfogadta. A felperest az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség terhelte az előkészítés idején is. Ezen időszak alatt soha nem jelezte, hogy kapacitáshiány miatt nem tudja időre elvállalni a munkát. Erre bizonyíték a szerződéstervezet 6.13. és 6.14. pontja, a 2010. február 27-ei emlékeztető, a 2010. február 24-ei megállapodás, valamint a felek közötti levelezés.

Az elsőfokú ítéletben a kamatfizetés mértéke és kezdő időpontja is szerződésellenesen került meghatározásra. Az elsőfokú bíróság is kitért arra, hogy a szóbeli szerződés az írásbeli tervezet alapján jött létre (kivéve a teljesítési határidők és ezek elmulasztásának jogkövetkezményei). Mindezek alapján a szerződéstervezet 13.14. pontja, valamint a 13.4. pontja és ennek folytán 15.2. pontja is irányadó a kamat mértékére.

Az alperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat okszerűtlenül értékelte. A szakvélemény teljes egészében olyan nyilatkozatok valókénti elfogadásán alapul, amely kizárólag a felperes személyes nyilatkozatának minősül. Nem indokolta a bíróság, hogy miért nem vette figyelembe azokat a bizonyítékokat, amelyek alperes kárának összegszerűségét és indokát tartalmazzák. A tanúk vallomását sem teljes körűen értékelte. A bíróság ezen eljárása a Pp. 206. § (1)-(3) bekezdésbe ütköző súlyos eljárási szabálytalanság, amelyre tekintettel az eljárás megismétlése szükséges.

A per érdemére kihatóan egyéb hiányosságokat és szabálytalanságokat is kiemelt az alperes fellebbezésében.

Hivatkozott a szakértői bizonyítás hiányosságára és arra, hogy a szakértő nem szakkérdésben foglalt állást. Sérelmezte, hogy az alperes újabb szakvélemény kiegészítésére, valamint újabb szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát a bíróság elutasította. Kifogásolta, hogy a szakértő állapított meg tényállást és ennek során a SUMMARY megnevezésű dokumentumot a felperes teljesítésének bizonyítékaként vette figyelembe. Utóbb ennek felhasználhatósága egyértelműen megdőlt. A szakvélemény a felperes által elvégzett munkák megállapítása kapcsán tudományos okszerűségen alapuló indokolást nem tartalmaz.

A szakértő nem adott szakmai választ az alperes 83., 88., 97/A/1-3., 100/A/1., 120., 123/A/1., 133. sorszámú irataiban és annak mellékleteiben foglaltakra. Ezzel szemben a szakértő a bíróság jogkörét elvonva olyan kérdésekben foglalt állást, amely alapvetően bírói mérlegelés (mely iratokat lehet figyelembe venni és bizonyítékként elfogadni). A fentiekre tekintettel a szakvélemény további kiegészítése, illetve új szakértő kirendelése szükséges. A felperes által elvégzett munkák szakmai szempontból nem állapíthatóak meg, hiányzik a hibásan elvégzett munka után arányosan járó vállalkozói díj megállapítása, és a felperesi hibás és késedelmes teljesítéssel okozati összefüggésben felmerült költségek összegének meghatározása.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság mérlegelése okszerűtlen, mert a tényleges teljesítéseket nem vizsgálta, csak az alperes által elkészített okiratok és vitatott mennyiségek körében; nem vizsgálta, hogy az elvégzett munkára mely szerződés alapján került sor; az alperes részéről el nem fogadott, vitatott tartalmú iratokat vett figyelembe; az ellenőrző módszerként alkalmazott logika hibás, a megrendelő és az alperes viszonylatában elfogadott teljesítésből ugyanis hiányzik a megrendelő saját alkalmazottai és megbízottjai által végzett munka; a felperes javára számol el olyan munkákat az alperes terhére, amelyet a megrendelő külön megbízása alapján végzett. Emiatt a teljes szakértői bizonyítás megismétlésre szorul. A viszontkereset vonatkozásában többszöri indítvány ellenére sem vizsgálta a hibás teljesítéssel felmerült költségeket. A szakértő nyilván meg

tudta volna állapítani a felmerülő költségek legalább minimális mértékét, hiszen a jóval összetettebb szakértői feladatot igénylő, a felperes által elvégzett munkák megállapítására is kísérletet tett.

A kereset vonatkozásában az ítélet megalapozatlanságára összefoglalóan előadta, hogy a felperes által vezetett „feljegyzések” hitelességét - amelyre a szakértő a szakvéleményét és a számításait alapította - senki nem igazolta, a teljesítési igazolásokon nem különülnek el a felperes által a megrendelővel kötött szerződés alapján végzett munkák, a szakvélemény ellentmondásos a tekintetben is, hogy mit tekint teljes időszakként, mely teljesítés, elszámolás vonatkozik a 2010. március 10-e előtti, a 2010. március 1. és 31. közötti, valamint a 2010. március 31. utáni időszakra. Mindezek alapján a felperes kétséget kizáró módon nem bizonyította a hibátlan teljesítését.

Az alperes álláspontja szerint az ítélet megalapozatlan a viszontkereset vonatkozásában is. E körben a fellebbezésében már kifejtetteket fenntartva hangsúlyozta, hogy az alperes a felperessel egyeztetett feltételekre tekintettel vállalta el a perbeli munkát, a felperes azonban utólag nem kívánt a felelősségvállalásban osztozni. Ésszerűtlen az olyan vállalkozási szerződés, amely a kötelezettség teljesítését nem köti határidőhöz, a díjazás ugyanis nem lehet határidőtől és minőségtől független. A felperes által elvállalt feladatokat nem kizárólag a felperes végezte el, a hiányzó munkaerő forrást az alperes és az ő megrendelője biztosította. Az alperesnél felmerült kár összegét az ún. „**B.** nyilatkozat” igazolja. A felperes nem teljes kapacitással végezte a munkát, azok 25%-át nem teljesítette, továbbá hibásan is teljesített (töcsavarok befogási mélysége), amelyet az elsőfokú bíróság teljesen figyelmen kívül hagyott. A felperes a hibás teljesítésével okozott kárt olyan arányban köteles viselni, ahogy azt a szakértő megállapította. A kár bizonyított, annak mértékét egyszerű bírói mérlegeléssel is meg lehet állapítani a töréskeresztek kapcsán, legalább átalánykár formájában.

Vitatta az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltség számítását tartalmazó levezetését is. A felperes a kereset tárgyában 58%-ban lett pernyertes, a viszontkereset tekintetében pedig 100%-ban. E körben azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy bizonyos költségek indokoltan merültek fel, így például a felperesi hibás teljesítés szakértői bizonyítására. A felperes jogi képviselőjének ügyvédi munkadíja csak a keresettel érintett pertárgyra vonatkozik, a viszontkereset vonatkozásában az alperes tudomása szerint nem volt külön megbízási szerződése. Mindezek alapján indokolt a perköltség felülvizsgálata is.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, az alperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a Pp. bizonyításra vonatkozó szabályainak a maradéktalan betartásával folytatta le az eljárást. Sérelmezte, hogy a felperesnek járó vállalkozói díjat az elvégzett munka ellenére már 8 éve nem fizetik ki. Hivatkozott továbbá arra, hogy az alperes eljárása nem felel meg a jóhiszemű pervitelre vonatkozó szabályoknak, mivel a SUMMARY-ra vonatkozó perbeli álláspontját több alkalommal is módosította, a saját maga által készített táblázatokkal kapcsolatos álláspontját visszavonta, olyan viszontkeresetet nyújtott be, amely értelmezhető tényállást nem tartalmazott. Illetékfeljegyzési jog iránti kérelmet terjesztett elő, amelyet a bankszámlái csatolására történő felhívás után visszavont.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, ehhez nagy terjedelmű bizonyítást folytatott le. Beszerezte a per teljes műszaki- és könyvelési anyagát, tanúként hallgatta ki a munkavégzésben közreműködő személyeket, szakértői bizonyítást folytatott le, biztosította, hogy a felek a szakértőnek közvetlenül is feltehessék kérdéseiket.

Az alperes valótlan tartalmú állítást tett arra nézve, hogy a felperes hatására és a közreműködése

miatt vállalta el a munkát. A munka elnyerésére a felperesnek semmilyen ráhatása nem volt. Pusztán annyiban igaz az együttműködésre tett alperesi tényállítás, hogy 2009-től tárgyaltak a felek egymással, az alperes 2009-ben kereste meg a felperest azért, hogy alvállalkozóként működjön közre a kivitelezésben.

Az alperes állításával szemben számos alkalommal jelezte, hogy az alperes által vállalt határidőre a munkát nem lehet befejezni, ráadásul az alperes a munkavégzéshez szükséges munkaterületet sem biztosította. Számtalan levél áll rendelkezésre, amelyben tudatta az alperessel, hogy a munkaterület munkavégzésre alkalmatlan. Ugyanezt támasztják alá az építési napló bejegyzései is.

A perben rendelkezésre álló szakvélemény aggálytalanul állapította meg, hogy a felperes nem teljesített hibásan. Az alperes viszontkeresetét a szakértői vélemény nem támasztotta alá, minden alkalommal más és más összegben jelölte meg viszontkeresetének összegét anélkül, hogy a változások okára bármilyen magyarázatot adott volna. Hangsúlyozta, hogy a SUMMARY megnevezésű dokumentumnál a bíróság az alperes javára mérlegelt.

A bizonyítékokat a bíróság helyesen értékelte, az értékelt és mellőzött bizonyítékokat felsorolta, az alperesi megismételt eljárásra vonatkozó indítvány az időhúzáson kívül semmilyen más célt nem szolgál.

Rámutatott arra, az elsőfokú bíróság a késedelembe esés időpontját az elvégzett teljesítéshez igazodóan állapította meg, annak mértékét pedig az egységes bírói gyakorlat szerint jelölte meg.

Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság nem állapított meg a felperes javára túlzott mértékű perköltséget, sőt a becsatolt megállapodásban foglaltakhoz képest méltánytalanul alacsony összegben állapította meg az ügyvédi munkadíjat. A 2013. március 25. napján kelt tárgyaláson csatolt ügyvédi megbízási szerződés a viszontkeresetre is kiterjedt. Mindezt alaptalan az alperesnek a perköltségre vonatkozó fellebbezése is. A felperes a másodfokú perköltségének megállapítását szintén a megbízási szerződésben foglaltak szerint kérte.

A fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást csak részben állapította meg helyesen, és az abból levont jogi következtetéseivel is csak részben értett egyet a másodfokú bíróság.

A peres felek közötti szerződés nem a régi Ptk. 389. §-a szerinti vállalkozási szerződésnek, hanem a régi Ptk. 407. § (1) bekezdése szerinti szerelési szerződésnek minősül, amely alapján a vállalkozó technológiai szerelési munka elvégzésére, a megrendelő pedig annak átvételére és a díj fizetésére köteles. A szerelési szerződésre egyebekben az építési szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni a régi Ptk. 407. § (2) bekezdése alapján. Az építési szerződésekre pedig irányadóak a vállalkozási szerződés lényeges kellékeivel kapcsolatos követelmények, így a szerelési szerződésben is meg kell állapodni legalább a szolgáltatás tárgyának mennyiség és minőség szerinti meghatározásában, a teljesítés idejében és az ellenszolgáltatás mértékében. A régi Ptk. 407. § (1) bekezdése, valamint a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése alapján lényeges körülménynek minősül, hogy a szerződést a vállalkozó milyen határidővel köteles teljesíteni. Különösen irányadó ez egy olyan építkezés esetén, ahol a megrendelő közbeszerzési eljárás eredményeképpen kötött szerződés alapján végezte az M6 autópálya egy meghatározott szakaszán az acél biztonsági korlátok és kapcsolódó szerkezetek szállítását és szerelését. A másodfokú bíróság kiemeli, teljesítési határidő hiányában a felek között nem is jött volna létre szerződés a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése alapján.

A szerződés tartalmának megállapítása körében az elsőfokú bíróság tévedett akkor, amikor úgy értékelte, hogy a felek közötti szóbeli szerződés oly módon jött létre, hogy nem állapodtak meg a teljesítési határidőben. Helyesen indult ki abból, hogy a felek közötti szerződés alapvetően a keresetlevélhez csatolt, nagyobb terjedelmű „Alvállalkozói szerződés” megnevezésű szerződéstervezet alapján jött létre. A felperesi törvényes képviselő és a felperes érdekkörében eljáró Cs. L. tanúvallomása alapján azonban helytelenül következtetett arra, hogy a munkák elvégzését a felperes határidő nélkül vállalta. A másodfokú bíróság a perben szolgáltatott bizonyítékok alapján úgy értékelte, hogy a felperes ráutaló magatartásával elfogadta a 2010. február 28-i teljesítési határidőt. Ezzel a peres felek között a keresetlevél mellékletét képező hosszabb tartalmú „Alvállalkozói szerződés” megnevezésű szóbeli szerződés jött létre azzal, hogy a kötbérrel kapcsolatos szóbeli megállapodás érvénytelen a régi Ptk. 217. § (1) bekezdése és a 246. § (1) bekezdése alapján. A teljesítési határidő ráutaló magatartással történő elfogadására a másodfokú bíróság az alábbi bizonyítékokat vette figyelembe. A felperes keresetlevelében már utalt arra, hogy az alperes által elküldött szerződéstervezet vállalhatatlan befejezési határidőt tartalmazott, amit nem tudott volna teljesíteni, ugyanis a határidő 2010. február 20. napján (helyesen február 28. napján) volt megjelölve. A felperes keresetleveléhez mellékelte két rövidebb és egy hosszabb tartamú szerződéstervezetet, amelyek közül csak a hosszabb tartamú szerződéstervezet tartalmazza a teljesítési határidőt. Mindez azt támasztja alá, hogy a felperes a szerződés megkötésekor tisztában volt annak részleteivel. Az alperes pedig maga is úgy nyilatkozott (23. sorszámú beadvány), hogy a szerződés tartalma a hosszabb „Alvállalkozói szerződés” megnevezésű tervezet alapján jött létre. Ez alapján a felperes a munkaterületre felvonult és ott elkezdte az acél-szalagkorlátok építését. Ezzel a másodfokú bíróság álláspontja szerint a szerződési akaratát ráutaló magatartással kifejezésre juttatta a régi Ptk. 216. § (1) bekezdése értelmében.

A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a felek közötti e-mail váltások arra utaltak, hogy teljesítési határidőt nem vállalt (53/F/1. sorszámú beadvány és mellékletei). Az e-mailek pusztán annyit tanúsítanak az ítéletábra megítélése szerint, hogy a felperes a munkavégzést akadályozó körülményeket jelzett, valamint rögzítette, hogy mikor tudta elkezdni a szerelést és milyen további útszakaszon merült fel még egyéb munka.

A 2010. február 24-i egyeztetésről készült emlékeztető alapján az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a meggyőződésre, hogy az alapján nem állapítható meg, hogy az ott rögzített megemelt díjak és kiegészítő megállapodások csak abban az esetben lennének irányadók, amennyiben a felperes saját erőből a határidőre a munkát el tudja végezni. Az sem állapítható meg, hogy a felperes azt vállalta, hogy legkésőbb március végére a munkát befejezi a megemelt díjtételek ellenében. Az elsőfokú bíróság okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy az alá nem írt szerződéstervezetben rögzített árváltoztatási tilalom ellenére a felek a régi Ptk. 240. § (1) bekezdésében írt jogukkal élve módosították a szerződést és a hiányzó tételeket beárazták, illetve a kialakult helyzetre tekintettel a már megállapodott árakat módosították.

A másodfokú bíróság kiegészíti az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a per szempontjából releváns azon ténnyel is, hogy a felek a szerződés 13.4. pontjától is eltértek egyező akaratral, az alperes a havi részszámlák összegéből 10%-ot nem tartott vissza. Ezzel a régi Ptk. 240. § (1) bekezdésében írt jogukkal élve szintén módosították a szerződést. Ezt támasztják alá a felperes 31. sorszámú beadványának 6. mellékletében található számlák és bankszámlakivonatok. A 2009. december 19-én kelt részszámla teljes összege kifizetésre került csakúgy, mint a következő 2010. január 29-ei második részszámla. A harmadik részszámla körében vita alakult ki a felek között a teljesítés mértékében, ezért annak csak egy része került kifizetésre. Az ítéletábra kiemeli, a per szempontjából releváns tényállás szerint a felek megállapodását képezte az is, hogy fizetési

késedelem esetén az alperes a Magyar Nemzeti Bank alapkamatával megegyező mértékű késedelmi kamatot köteles fizetni a felperesnek.

A másodfokú bíróság releváns ténynek tekintette továbbá, hogy a felperes eredeti vállalása feletti, illetőleg más kivitelező hibás teljesítésének javításaként munkákat csak az alperes megbízásából végzett. A Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében az alperes nem bizonyította azt az általa állított tényt, mely szerint a fővállalkozó megbízásából is végzett munkát a felperes. Ezt kifejezetten cáfolta **Cs. L.** tanúvallomása. Az alperes részéről merült fel igényként, hogy az összes megépített korlátot nézze végig a felperes, az esetleges hiányokat, hibákat javítsa (50. sorszámú jegyzőkönyv 7. oldala).

A kereset tárgyában az elsőfokú bíróságnak állást kellett foglalni a felperes által elvégzett munka mennyiségében, minőségében és értékében.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat helyesen mérlegelte akkor, amikor a becsatolt építési naplókban rögzített teljesítést a szakvélemény alapján a felperes javára vette figyelembe. E körben az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában foglaltakat a másodfokú bíróság is osztja.

Nem tévedett akkor sem az elsőfokú bíróság, amikor a SUMMARY megnevezésű dokumentumot figyelmen kívül hagyta a felperes által végzett teljesítés értékelésénél. Az okiratot a felperes csatolta, azon semmilyen kézzel írott megjegyzés vagy aláírás nem szerepel. Az ellentétes tanúvallomásokra tekintettel a felperes a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti kötelezettsége ellenére nem bizonyította, hogy a SUMMARY elnevezésű dokumentumot az alperes állította volna ki, illetőleg azt jóváhagyta volna.

A felperes által csatolt Excel-táblázat formájában elkészült ún. „építményjegyzék” szintén nem szolgálhat a felperesi teljesítés dokumentumaként. A felperes érdekkörében eljáró **Cs. L.** tanú úgy nyilatkozott, hogy az építményjegyzékben a felperes részéről ő, az alperes részéről **T. S.** és **B. K.** is bejegyzést eszközölt és csak az utóbbiak jóváhagyásával tüntették fel az elvégzett munkákat, valamint ez a jegyzék helyettesítette a felmérési naplót. **Cs. L.** tanúvallomását cáfolta az alperes érdekkörében eljáró **T. S.** tanúvallomása (50. sorszámú jegyzőkönyv 14. oldal), aki azt vallotta, hogy ebben az időszakban sem vizsgálta meg, hogy a felperes által készített kimutatás helyes-e, az a megrendelő feladatát képezte és a megrendelő csak akkor állította ki a teljesítési igazolást az alperes irányába, hogyha meggyőződött a lejelentett munka elvégzéséről. A teljesítési igazolások és a különböző kimutatások úgy készültek **B. K.** tanú vallomása szerint, hogy amit ő **Cs. L.**-től kimutatásként megkapott arról, hogy a felperes milyen mennyiségben, milyen munkát végzett, azt továbbította az olaszok, illetőleg a saját megrendelői felé és amit visszaigazoltak, azt igazolták ők is le a felperes felé.

A másodfokú bíróság mindezek alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy az aláírással el nem látott „építményjegyzék” mint egyszerű okirat a felperes által végzett munka mennyiségének és értékének igazolására nem szolgálhat. A felperes nem bizonyította a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti kötelezettsége ellenére, hogy az „építményjegyzék” helyettesítette a felmérési naplót és azt az alperessel egyeztetve közösen töltötték ki.

A teljesítési igazolások körében (31/6. sorszám alatti mellékletek) a felperes által végzett munka mennyisége és egységára tekintetében bizonyítékként lehet figyelembe venni az eurós számlák esetén az alperes részéről eljáró **T. S.** aláírásával ellátott 2009. december 17-ei teljesítési igazolásokat, a 2010. január 29-ei teljesítési igazolást és a 2010. március 10. napján kelt teljesítési igazolást. A 2010. május 31. napján kelt teljesítési igazolás azonban aláírást nem tartalmaz és annak ellenére, hogy az **T.** fejléces papíron került kiállításra, az alperes vitatta, hogy az tőle származna. A

forintszámlák alapját képező 2009. december 17-ei teljesítési igazolás az alperes részéről aláírásra került, így az a felperes által végzett munka mennyiségét igazolja, a 2. számú forintszámla alapját képező teljesítési igazoláson azonban a megrendelő részéről már aláírás nem szerepel és ugyanazon a T. fejléces papíron került kiállításra, mint amit az eurós teljesítés kapcsán is vitatott az alperes.

Mindezek alapján a 4. számú euró számla alapját képező teljesítési igazolás és a 2. számú forint számla alapját képező teljesítési igazolás (31/4.4. és /6.6 alatti okiratok) nem szolgálhat bizonyítékul a felperesi teljesítésre. A Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében a felperest terhelte az általa végzett munka mennyiségének és értékének a bizonyítása, kötelezettségének azonban ezen okiratban foglalt munkanemek tekintetében nem tett eleget. Egyéb bizonyíték, illetve az alperesi elismerés hiányában az itt feltüntetett munkák elvégzését és azok értékét a felperes nem tudta bizonyítani.

A másodfokú bíróság valóban fogadta el az alperes által bírói felhívás ellenére kétségbe nem vont felperesi előadásból az elvégzett munka mennyiségére és értékére vonatkozó releváns tényeket { Pp. 164. § (2) bekezdés }.

A felperesi kereset tárgyában még annak tételes kimutatása előtt felhívta az elsőfokú bíróság az alperest, hogy a 17/A/2. sorszám alatti írásbeli ellenkérelme nem egyértelmű, ezért 30 napon belül nyilatkozzék, hogy a kereset elutasítását milyen okból vitatja: mennyiségi különbségek, avagy hibás teljesítés okán (18. számú végzés). Erre az alperes 23. sorszám alatt úgy nyilatkozott, hogy az elfogadott teljesítési igazolások alapján kiszámlázott vállalkozói díjat elismeri, a teljesítési igazolásokkal nem alátámasztott vállalkozói díj tekintetében pedig akként nyilatkozott, hogy azokat a felperesi hibás teljesítés okán vitatja.

A felperes 31. sorszámú beadványában terjesztette elő vállalkozói díj igényét tételes bontásban. Erre az alperes először 34. sorszámú beadványában nyilatkozott, ahol egységárakat vitatott a 12., 13., 14., 16., 17., 18., 19., 20., 21-es tételeknél; a február 24-ei megállapodásra hivatkozással a magasabb díjtételeket vitatta a 41., 45., 34., 51-es tételnél; a 49-es pontban a depóniák miatti fuvar költségeket, az 50-es tételszám alatt elszámolt költségeket, a 33-as tételszámú újrafűrés költségét vitatta; a 34., 45., 41., 49-es tételeket azért vitatta, mert ezekben többletköltséget érvényesített a felperes. Vitássá tette továbbá a beadványa 9. pontjában az 1., 7., 8., 42., 43., 23., 24., 31. és 35. tételt.

Ezt követően az alperes a 36. sorszámú beadványában pontosította, hogy a felperes keresetét mennyiben és milyen okból vitatja. Ebben három okból vitatott különböző tételeket, mint ahogy azt az elsőfokú bíróság helyesen rögzítette:

- 32.161.210 Ft vállalkozói díj tekintetében a mennyiségi csúsztatásokból eredően vitatta a 7., 8., 42., 43., 24., 31., 32. és 25-ös tételeket (összefoglalóan: összesített 1. tétel),
- 35.968.136 Ft összegben azért vitatta a keresetet, mert a 34., a 41., a 45. és az 51. tételszám alatt magasabb összegű vállalkozói díjat érvényesített a február 24-ei megbeszélés alapján, mint amit érvényesíthetett volna (összefoglalóan: összesített 2. tétel),
- 34.794.231 Ft értékben a 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20. és 21. tételeket azért vitatta, mivel ebben a körben csak részfeladatokat végzett el a felperes és így nem jár a teljes díj részére (összefoglalóan: összesített 3. tétel)

Ezen kívül a felperes követelésével szemben 12.542.438 Ft összegben beszámítási kifogást terjesztett elő.

A 43. sorszámú jegyzőkönyvben foglalt nyilatkozata szerint az alperes az 1. összesített tételhez tartozó pontok tekintetében a teljes felperesi követelést vitatta, a 2. összesített tételhez tartozó pontok körében pusztán arra hivatkozott, hogy a teljesítést nem, csak az egységárakat vitatja, a 3. összesített tételhez tartozó pontok esetén pedig arra hivatkozott, hogy az egységárban nem született megállapodás, a felperes által elvégzett munkák értéke azonban nem az általa ezen a címen követelt összeg.

Az elsőfokú bíróság mindezekre tekintettel felhívta az alperest, hogy részletesen nyilatkozzék, hogy a keresetet mennyiben vitatja a megjelölt három nagy tétel kapcsán (43. sorszámú jegyzőkönyvbe

foglalt végzés).

Az alperes a 44. sorszámú beadványában úgy nyilatkozott, hogy az 1. tételt teljes egészében vitatja és nem ismeri el a teljesítést, a 2. tételt amiatt vitatta teljesen, mivel erre az összegre csak a 2010. február 24-ei megállapodásban vállalt kötelezettségei teljesítése (tehát a munkák március 31-ig történő elvégzése) esetén lett volna jogosult a felperes, s végül a hídkorlátok kivitelezésével kapcsolatos 3. tételt nem azért vitatta, mert nem végzett a felperes munkát, hanem azért, mert az elszámolás alkalmatlan arra, hogy abból a teljesítés tényleges értéke megállapítható legyen.

Mivel az alperes 43. számú jegyzőkönyvben és 44. számú beadványában foglalt nyilatkozatai egymástól eltértek, ismételten felszólította őt az elsőfokú bíróság a 45. számú végzésével arra, hogy egyértelműen nyilatkozzék: a kereset mely tételét, milyen okból vitatja. Ezt követően a 46. sorszám alatti beadványában úgy nyilatkozott az alperes, hogy a 44. sorszámú iratban tett nyilatkozatát tartja fenn, mivel összegében nem tudja megállapítani, hogy az elvégzett munkák után ezen tételek tekintetében a felperest pontosan milyen mértékű vállalkozói díj illetné meg.

Ezen kívül csak a hibás teljesítésre hivatkozott az alperes. E körben viszont a szakértő alapszakvéleményében megállapította (78. sorszámú szakvélemény 7. oldal), hogy az építési naplók alapján a felperes az autópálya 2010. március 31-ei ideiglenes forgalomba helyezését követően javítási és pótlólagos befejezési munkálatokat is végzett. Ezeket részben saját hibás teljesítése miatt kellett elvégeznie. Ezek aránya 1,1%, olyan csekély az elvégzett mennyiséghez viszonyítva, hogy a - töcsavarok befogási mélységének problémája mellett - érdemben hibás teljesítésként nem állapítható meg. A másodfokú bíróság azonban kiemeli, hogy az alperes a hibás teljesítés miatt szavatossági kifogást nem terjesztett elő, nem jelölt meg olyan szavatossági igényt (pl. árleszállítás, javítási költség) amelyet a keresettel szemben kifogásként érvényesített volna. Az alperes a hibás teljesítés miatt a viszontkeresete körében (3.Pf.20.975/2017/4. számú jegyzőkönyv 3. oldal 3. bekezdés) csak a régi Ptk. 310. § alapján kártérítés jogcímén érvényesítette a töréstszt többletköltségét, az áttervezési költségét és az engedély megszerzésével kapcsolatos költségeit.

A fentiek alapján a másodfokú bíróság az alperesi nyilatkozatokat a Pp. 163. § (2) bekezdése alapján értékelve azt állapította meg, hogy az alperes a Pp. 141. § (2) bekezdése szerinti bírói felhívás ellenére nem tette vitássá azt a tényt, hogy a 36. sorszámú beadványának I/1., 2. és 3. pontjában feltüntetett munkákon kívül a felperes a megjelölt munkát elvégezte, illetve annak díja a felperes által feltüntetett érték.

Az a tény, hogy a bíróság határidőt is tartalmazó felhívása ellenére az alperes évek múltán, csak a 120-as beadványában tette vitássá a 37-es tételt is, azon túl, hogy rosszhiszemű perbeli magatartásnak minősül, meg is fordítja a bizonyítási terhet a Pp. 163. § (2) bekezdésében foglaltak alapján, és az alperes lett volna köteles azt a tényt bizonyítani, hogy ezen tétel alatti munkát a felperes nem végezte el vagy nem olyan értékben, mint ahogy azt megjelölte. Mivel e körben a bizonyítási kötelezettségének az alperes nem tett eleget, ezért a 37-es tételben feltüntetett munka elvégzését és annak értékét a másodfokú bíróság megállapíthatónak találta. Egyik beadványában sem indítványozott olyan szakértői bizonyítást az alperes, ami ezen tételre vonatkozott volna. A szakértő 113. szakvéleménye 3. számú táblázat 37. sorában ez az összeg a felperesi követelésnél jóval csekélyebb 3.380 Euró -ban lett megállapítva, és az elsőfokú bíróság is ebből az értékből indult ki az ítéletében (35. oldal). Ezért alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy ezen tétel körében az ítélet túlterjeszkedett a kereseti kérelmen.

Az alperes által határidőben vitatott és a fellebbezésben is sérelmezett tételek tekintetében a másodfokú bíróság az alábbiakat emeli ki.

Az 1. számú összesített tétel kapcsán (32.161.210 Ft értékű el nem végzett munka) a szakértő 78.

sorszámú alapszakvéleményében már kifejtette, hogy a 7., 8., 42. és 43-as tétel megjelent az alperes 17/A/2. sorszám alatti beadványában egyedülálló vagy iker betonelemek szállítása és beszerelése tételként és ebben a véglegesen elfogadott teljesítményadatokat maga az alperes jelölte meg a felperesi 760 db ellenében 725-ben. A kettő dokumentumot összevetve állapította meg a szakértő a 7., 8., 42. és 43-as tételek összegét és ez alapján állapította meg a darabmennyiséget (lásd 78. sorszámú szakvélemény, 22., 23. oldal). E körben a másodfokú bíróság kiemeli, a felperes elfogadott teljesítményeit a szakértő az alperesnek a 17/A/2. számú beadványában foglaltakra tekintettel határozta meg.

A vitatott 31. és 32. tétel tekintetében a szakértő azt állapította meg, hogy a felperes teljesítése nem igazolható, e körben a kereset elutasításra került, fellebbezés hiányában az ítélet ezen része jogerőre emelkedett.

A 24-es tétel tekintetében a szakértő úgy nyilatkozott, hogy az építési napló bejegyzései alapján ezen munkavégzés ténye nem vitatható (78. sorszámú szakvélemény 23. oldaláról 3.2.4. pont). E körben tehát az építési napló alátámasztotta a felperes által elvégzett munka mennyiségét, a díjakban pedig itt nem volt vita a felek között.

A 25-ös tételre a szakértő nulla forintot állapított meg a 113. sorszámú kiegészítő szakvéleménye összesítő táblázata alapján. E körben a kereset elutasításra került, fellebbezés hiányában az ítélet ezen része jogerőre emelkedett.

Az összesített 2. tételt (35.968.136 Ft összegű vitatott tételek) az alperes azért kifogásolta, mert a munkát a felperes a 2010. február 24-ei megállapodás szerint március 31-ig nem fejezte be. E körben a másodfokú bíróság rámutat arra, hogy a magasabb egységárak alkalmazásának nem volt feltétele a munkák március 31-ig történő elvégzése. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a megállapodásról készült emlékeztető ezt nem támasztja alá (csatolva 34. sorszámú beadvány mellékleteként), e körben mindenben osztja az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtetteket. Mindezek alapján az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a 34., a 41., a 45. és az 51-es tételszámok tekintetében a megemelt összegű egységár nem alkalmazható. Ugyanakkor a szakértő a 41-es tételt kivette az elszámolásból, mivel a 4. számú eurós számlához kiadott teljesítési igazolás időpontjában ezt a tételt az alperes nem fogadta el. Ezen tételben a kereset elutasításra került, fellebbezés hiányában az ítélet ezen része jogerőre emelkedett.

Az összesített 3. tétel (34. 794.231 Ft) vonatkozásában a szakértő azt állapította meg, hogy az alapul fekvő dokumentumok alapján sem mutatható ki teljesítés a 12., 13., 14., 15. és 18. tétel esetén (78. szakvélemény 25. oldal). A 16. és 17-es tételt a kiegészítő szakvéleményében (113. sorszám alatt) szintén nulla forinton szerepeltette figyelembe véve, hogy a SUMMARY dokumentumba foglalt teljesítést sem tekintette igazoltnak a bírói útmutatás alapján. A kereset ebben a részében elutasításra került, az elsőfokú bíróság ítélete ebben a részében fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett.

Így a 19., 20. és 21. tételek maradtak vitatott tételek a fellebbezés alapján. Az alperes kifogásolta a H2, H3, a P-híd és a PS1 korlát részfeladatainak árát. A szakértő úgy nyilatkozott ezen tételekre a szakvéleményében, hogy a SUMMARY megnevezésű dokumentumban részletezett egyes átalányáras tételek tovább bontása részfeladatokra és azok egységáron belüli arányának meghatározása megalapozott. A SUMMARY nevű dokumentum azonban nem képezheti a felek közötti elszámolás tárgyát, hiszen nem nyert bizonyítást, hogy az valamennyi fél által elfogadottan került kiállításra. Ezen kívül a 4. számú teljesítési igazolás sem fogadható el a munka mennyiségének és értékének alátámasztására, hiszen az sem nyert bizonyítást a már kifejtettek szerint, hogy azt az alperes elfogadta volna.

A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperes volt köteles bizonyítani azt a tényt, hogy ezen tételek alatt lévő munkát elvégezte és a szerződés alapján erre a részfeladatra az általa megjelölt árak kerültek kikötésre, ezt a tényt azonban nem bizonyította, ezért ezen tételek tekintetében a másodfokú bíróság a felperes keresetét nem találta megalapozottnak. Az elsőfokú bíróság által

megítélt szerelési díj összegét ezért csökkentette a 19. tétellel (3960+17399+2310 euró), a 20. tétellel (25.656 euró) és a 21. tétellel (23.172 euró).

A szakértői bizonyítás kiterjedt az alperes 17/A/2 sorszám alatti ellenkérelmében vitatott tételekre is.

A szakértő indokolatlannak tekintette a 78. számú szakvéleményében a 35-ös tételt kétszeres elszámolás miatt, az elsőfokú bíróság erre tekintettel ebben a tételben a keresetet elutasította. Fellebbezés hiányában azonban ez a tétel nem képezte a másodfokú eljárás tárgyát.

A szakértő vizsgálta a 2L korlátok felszerelése körében a 10. tételt és a felperes keresetében megjelölt 1674 méter helyett 80 méter teljesítést látott igazoltnak, a 11. tételből pedig 1500 métert talált megállapíthatónak (78. sorszámú szakvélemény 21. és 22. oldal). Az N2 egyoldali vezetőkörlát elhelyezése megnevezésű 1. tételt 176.138 méterben talált megalapozottnak (78. sorszámú szakvélemény 22. oldal).

Ezen tételek azon részével, amelyekre nézve a szakértő a felperes javára megállapítható szerelési díj összegét csökkentette és emiatt a kereset is elutasításra került, a másodfokú bíróság érdemben nem foglalkozott, hiszen az ítélet ebben a részében jogerőre emelkedett.

Amit viszont a szakértő ezen tételek körében megalapozottnak talált, arra nézve a másodfokú bíróság utal a Pp. 163. § (2) bekezdése körében kifejtett álláspontjára. Az alperes a 36. beadványában csak a három összesített tétellel kapcsolatos kifogását tartotta fenn többszöri felhívás ellenére is (43-46. sorszám alatti iratok), ezért a másodfokú bíróság úgy tekintette, hogy ebben a körben az elvégzett munka mennyiségét és értékét nem tette vitássá.

A másodfokú bíróságnak aggálya sem merült fel az 1. tétel alatt szereplő, az N2 egyoldali vezetőkörlát elhelyezése kétméteres oszlop tekintetében. A 78. sorszámú szakvélemény 22. oldalán a szakértő kifejtette, hogy 176.138 méter teljesítése alátámasztott. A szakértő úgy nyilatkozott, hogy az alperes észrevétele a kétméteres oszlopközzel kapcsolatosan helytálló, hiszen kizárólag négyméteres oszlopközzel került az N2 körlát kivitelezésre, de itt elírásról lehet csak szó, amit az alkalmazott egységár is igazol. Az alperes 34. számú iratában tett észrevétele pedig csak a benyújtott mennyiség és a korábbi iratokban szereplő kisebb mennyiség közötti különbségre (plusz 1,8%-ra) hívja fel a figyelmet.

Ugyancsak nem merült fel aggálya a másodfokú bíróságnak a 10. tétel kapcsán, hiszen az abban foglalt mennyiséget a szakértő az 1-3 sz. EURÓ -s teljesítési igazolások alapján határozta meg.

A 11. tétel kapcsán a szakértő utalt arra, hogy a SUMMARY irat szerint 32 méter valósult meg ebben a tételben, a felperes követelésében viszont 2640 méter szerepel, a 4. számú kumulált teljesítési igazolásban viszont 1500 méter. Tekintve, hogy a SUMMARY és a 4. számú kumulált teljesítési igazolás bizonyítékként nem vehető figyelembe, így annak ellenére, hogy utóbb ezt a tételt alperes nem tette vitássá a Pp. 163. § (2) bekezdése alapján, a másodfokú bíróságnak e körben a munka teljesítésére és értékére vonatkozó tények tekintetében aggálya merült fel, így azt valószínűleg elfogadni nem tudta. Az aggályos tétel tekintetében a felperes az őt megillető díj összegét ebben a körben a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján nem tudta bizonyítani. A másodfokú bíróság e körben a keresetet nem találta megalapozottnak, a felperesnek járó díj összegét 4500+20.898 euróval leszállította (113. számú szakvélemény 3. számú melléklet 11. pont alatt található két tétel).

A fent kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság a felperes javára megítélt szerelési díjat csökkentette a 11. tétel, valamint a 19., 20. és 21. tételre elszámolt, a szakértő által megállapított díjtétellel. A fellebbezés a kereseti főkövetelés tekintetében ennyiben alapos volt.

Részben megalapozott volt az alperes fellebbezése a késedelmi kamat tekintetében. A másodfokú bíróság által kifejtettek szerint a felek közötti szerződés ráutaló magatartással jött létre a hosszabb

szerződéstervezet szerint. Ennek megfelelően a felek az egymás közötti késedelem esetére a 13.14. pontban a jegybanki alapkamatnak megfelelő kamatot kötötték ki, így a késedelmi kamat mértékére nem a régi Ptk. 301/A § (2) bekezdése, hanem a 198. § (1) bekezdése az irányadó. Az egységár euróban került meghatározásra, így a jegybanki alapkamat az elsőfokú bíróság ítéletének megfelelően az Európai Központi Bank által meghatározott EURÓ-kamat. A késedelmi kamat mértékét ennek megfelelően szállította le a másodfokú bíróság.

A 13.4. pont alkalmazása kapcsán a másodfokú bíróság már utalt arra, hogy a részteljesítések nem ennek megfelelően lettek kiszámlázva és kifizetve. E körben is figyelembe vette, hogy a felek ráutaló magatartásukkal módosították a szerződést, így az alperesi fellebbezésnek a szerződés 13.4. pontjára és ezzel összefüggésben a 15.2. pontjára történő hivatkozása nem megalapozott.

A kamatfizetés kezdő időpontjának meghatározása sem szerződésellenes. Az autópálya kivitelezésével kapcsolatos munkálatok 2010. június 30-áig folytak, a teljesítés legkésőbb ezen időponttól kezdve a felperes részéről befejeződött. Az alperes már a 4. számú teljesítési igazolást sem írta alá. Teljesítési igazolás hiányában a felperes számlát már nem tudott kibocsátani. Számla hiányában a teljesítés befejezését kell a késedelembe esés napjaként figyelembe venni a régi 302. § b) pontja és 303. § (3) bekezdése alapján. Ehhez képest a felperes későbbi időponttól, 2010. augusztus 7-től kérte a késedelmes teljesítés után járó kamat megállapítását, amelyen a bíróság nem terjeszkedhet túl a Pp. 215. § alapján. Az alperes fellebbezése a kamatfizetés kezdő időpontját illetően alaptalan.

A keresettel kapcsolatos fellebbezés körében a másodfokú bíróság utal még arra, hogy az elsőfokú bíróság által ellenőrző módszerként alkalmazott számítást figyelmen kívül hagyta, más okból találta a keresetet részben alaposnak, ezért fel sem merült az ellenőrző módszer helytelen alkalmazása miatt az elsőfokú bíróság ítéletének a Pp. 252.§ (2)-(3) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezése. Az alperes a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján nem bizonyította azt a tényt, hogy a felperes más megrendelő megbízásából is végzett munkát, így e körben a Pp. 252.§ (2)-(3) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezésre irányuló fellebbezés is alaptalan volt. Bár az elsőfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti kötelezettségét részben megsértette, a tényállást részben hiányosan állapította meg, a bizonyítékokat nem teljes körűen értékelte, a másodfokú bíróság a fellebbezésre tekintettel ezt orvosolta, emiatt nem kellett az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252.§ (2) bekezdése szerint hatályon kívül helyezni.

Megalapozottan utasította el az elsőfokú bíróság az alperes viszontkeresetét.

A másodfokú bíróság mindenekelőtt kiemeli, hogy a viszontkeresetet az elsőfokú bíróság pontatlanul rögzítette. Az alperes viszontkeresetét ugyanis a 120. sorszámú beadványában módosította, amit megerősített a fellebbezési tárgyaláson is. E szerint az alperes által más vállalkozóknak kifizetett munkák értékeként 78.419 EUR (88. sorszámú beadvány 5. és 10. számú melléklete szerint), 730.772 EUR (88. sorszámú perirat 7. és 10. számú melléklet), a 2010. március 1-jét követő időszakban az építésvezetőség részére elvégzett beavatkozások értékeként 87.037 EUR (88. perirat 3. és 10. számú melléklet), az előző munkaműveletek miatt viselt közvetett és általános vállalati kiadások költségeként 179.946 EUR (88. sorszámú perirat 3. és 10. számú melléklete), valamint az alperesnek a saját megrendelője felé fizetett 1.750.064 EUR (88. perirat 8., 9. és 10. számú mellékleteiből), a helyettesítő töréssztekre kifizetett 384.497 EUR(83/A/1 perirat 21. számú melléklete) valamint 17.804.427 Ft és a perköltségek megfizetésére kérte a felperest kötelezni.

A másodfokú tárgyaláson az alperes úgy nyilatkozott, hogy a hibás teljesítéssel okozott kártérítés címén érvényesíti a régi Ptk. 310. § alapján a töréssztt többletköltségeit, az átervezési költséget és az engedély megszerzésével kapcsolatos költségeket. Ezen túlmenően a 36. sorszámú beadványa

tartalma szerint a késedelmes teljesítés miatt a régi Ptk. 300. § és 395. § (3) bekezdése alapján a szerződéstől elállt, a fennmaradó rész tekintetében kérte a felperes további teljesítését. Ugyanakkor a régi Ptk. 395. § (3), 318. § (1) és 339. §-ára is hivatkozott, és a kártérítési kereset másik jogalapjaként a felperes késedelmes teljesítését jelölte meg.

A késedelmes teljesítés körében a másodfokú bíróság már kitért arra, hogy a felek megállapodtak a 2010. február 28-ai teljesítési határidőben, ehhez mérten a felperes kötelezettsége volt Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében annak a bizonyítása, hogy a késedelem neki nem felróható. Ezt a tényt a felperes bizonyította az alábbiak szerint. A másodfokú bíróság az építési napló, mint okirati bizonyíték értékelése kapcsán mindenben egyetért az elsőfokú bíróság által kifejtettekkel, így azt a munkaterület átadása, illetőleg a munkavégzés akadályoztatására vonatkozó bejegyzések tekintetében bizonyítékként értékelte. Ez alapján megállapítható, hogy a tényleges munka az autópályán csak 2009. november 26-án kezdődhetett el, azt megelőzően augusztusban négy, októberben szintén négy nap folyt munka a naplóban megjelölt hidakon és a csatlakozó útszakaszokon. Ezt követően a 2010. január 5-ei bejegyzése szerint a korlátépítést bizonytalan ideig felfüggesztették, 24-éig a munka szünetelt, 25-én ugyan elrendelte a további munkavégzést a megrendelő, de munkaterület hiányában szünetelt a kivitelezés. Ezt követően tényleges munkavégzés 2010. február 4. és 10. között folyt, majd február 16-ig megint szünetelt. A pálya építési napló 2010. március 13-ig van vezetve. A hidakra vonatkozó építési napló ugyancsak rögzíti, hogy mely rövidebb szakaszokban volt munkavégzés. A szakértő meghatározta, hogy normál körülmények és megfelelő munkaszervezési feltételek mellett a korlátok megépítéséhez 56 hétre van szüksége egy 12-14 fős brigádnak. Az építési napló és a rendelkezésre álló időjárási adatok alapján 2009 augusztusától március végéig 32,2 hét állt rendelkezésre ténylegesen munkavégzésre. A teljes időszakot érintően az időjárás miatt munkavégzésre alkalmatlan időszakot, 10 hetet a szakértő levont. Az így rendelkezésre álló 22 hét alatt elméleti alapon három brigáddal lett volna megvalósítható a munkavégzés. Azonban a szakértő is hangsúlyozta, hogy ez csak akkor teljesíthető, ha a munkaterület folyamatosan rendelkezésre állt, nincsenek párhuzamosan ugyanazon a munkaterületen dolgozó brigádok, az anyagellátás folyamatos és a folyamatos anyagellátáshoz megfelelő távolságon (10-15 km-en) belüli lokális depóniák biztosíthatók. Az építési naplók adatai alapján azonban a 2009. augusztus 17-ei kezdéshez mérten ténylegesen 2009. november 26-án kezdődhettek el a munkák, az addigi szórványos, 1-2 napos részleges munkavégzést is beleszámítva ez több, mint két hónapos munkaterület átadás csúszásnak tekinthető. Maga az alperes is sérelmezte saját megrendelője felé a munkaterület késedelmes átadását. **T. S.** írta e-mailben 2009 novemberében **B. K.**-nak, hogy nem tudnak majd munkaterületet adni megfelelő folyamatossággal, ugyancsak **T. S.** tájékoztatta az **MD Kft.**-t, hogy a munkát ők is csak november 16-án kezdhették el, majd azok januárban három hétre felfüggesztésre kerültek. A folyópálya-korlátok szempontjából 35 km munkaterületet kaptak csak meg, ebből 17 km-t csak 2010. január 22-én. **T. S.** 2009. november 10-én **Cs. L.**-hoz írt e-mailben maga is úgy számította, hogy az ünnepeket is beleértve 2010. március 22-re lehet a teljesítéssel végezni (53/F/1. sorszám alatti irat 1., 2. és 7. számú melléklete) és akkor a felek még nem számoltak azzal, hogy 2010 januárjában több mint három hétig, és februárban is csaknem egy hétig szünetelt a munka időjárás és munkaterület hiány miatt.

2009. december 22-én kelt a Nemzeti Közlekedési Hatóság Q/KF6148/119/2009. számú határozata, amelyben az addig tervezett vezetőkorlátok, biztonsági korlátok és azok szegélyei, valamint a hídszegélyek kiviteli tervét nem hagyta jóvá és új tervek elkészítését írta elő. Az Állami Számvevőszéknek a 2009-2010-ben befejeződő autópálya beruházások és pénzügyi folyamatainak ellenőrzéséről szóló jelentése 3.1. pontja tartalmazza, hogy a **T.** korlátok változtatási kérelmét 2010 februárjában nyújtották be, amikor az összes korlát mintegy harmadát a szükséges engedélyek és jóváhagyott dokumentumok hiányában megépítették. A végleges kérelem benyújtásának dátuma 2010. július 9. napja volt (43/F/1. és /2. számú mellékletek). A munkaterület átadásának csúszását

erősítette meg tanúvallomásában Cs. L. (50. sorszámú jegyzőkönyv 5. oldal 2. bekezdés, 6. oldal 1-4. bekezdés). A munkaterület szakaszos átadására, a folyamatos munkavégzés akadályoztatására hivatkozott T. S. (50. sorszámú jegyzőkönyv 13. oldal 1. bekezdés, 51. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal 2. és 3. bekezdés), valamint O. B. K. is (53. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldal utolsó két bekezdés, illetőleg 3. oldala).

A szakértő kiegészítő szakvéleményében arra hivatkozott, hogy a kialakult szakmai gyakorlatnak megfelelően egy vezetőkorlát mennyiség két-három verőcsapattal és két-három fűró és szerelőcsapattal nagyjából hét hónap alatt normális munkavégzési tempóban teljesíthető. Azonban az elvárt határidők nem voltak tarthatók a szükséges engedélyek és a munkaterület rendelkezésre állásának hiányának miatt (113. sorszámú kiegészítő szakvélemény 37. oldal). A szakértő maga is felsorolja a kiegészítő szakvéleménye 43. oldalán, hogy milyen egyéb bizonyítékok állnak rendelkezésre elektronikus levelezésből, jegyzőkönyvekből a munkaterület hiányára és a munkavégzés hiányára nézve (113. sorszámú kiegészítő szakvélemény 43. oldal). A szakértő a 78. sorszámú alapszakvéleményében megállapította az építési naplók és a felek közötti levelezések alapján, hogy a munkaterület, amikor azt munkavégzésre a felperes megkapta, akkor is olyan kicsike és össze nem függő szakaszokban állt rendelkezésre, hogy azon hatékony és szakszerű munkavégzés nem volt biztosítható (alapszakvélemény 11. oldal).

A régi Ptk. 302. § b) pontja alapján a jogosult késedelembe esik, ha elmulasztja azokat az intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon. Az alperes a fent kifejtettek alapján a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján nem bizonyította azt a tényt, hogy a felperes részére a munkaterületet határidőben átadta. A jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja a régi Ptk. 303. § (3) bekezdése alapján. Ezen kívül a felperes bizonyította azt a tényt a fent kifejtettek alapján, hogy a munkát neki és a megrendelőnek fel nem róható okból sem tudta határidőben elvégezni (időjárási viszonyok). Mindezek alapján megállapítható, hogy a felperes a munkák teljesítése során nem esett késedelembe. Mivel késedelembe nem esett, nem követett el szerződésszegést a régi Ptk. 318. § (1) bekezdése alapján. Jogellenes magatartás hiányában pedig helytállóan jutott arra a végkövetkeztetésre az elsőfokú bíróság, hogy megalapozatlan az alperes viszontkeresete a késedelmes teljesítésből eredő kára tekintetében. Mivel a felek nem egyösszegű díjat kötöttek ki, hanem tételes elszámolásban állapodtak meg és a felperesi kereset is ezen alapul, az alperes arra sem hivatkozhat alappal, hogy a felperesnek kifizetett munkát kellett más alvállalkozókkal elvégeztetnie.

Az alperes továbbá azt a tényt sem bizonyította, hogy a szerződéstől elállt volna, erre tényadat sem merült fel, így a régi Ptk. 300. § és 395. § (3) bekezdésére alapított keresete is alaptalan.

A hibás teljesítés kapcsán az alperes fellebbezésében hivatkozott a töcsavarok befogási mélységére, a szükséges engedélyek megszerzésére és az átervezéssel kapcsolatos egyéb költségekre. Az alperes viszontkeresetének utóbbi két része azonban tényalapjában hiányos, mert nem jelölte meg, hogy milyen engedélyek és milyen átervezéssel kapcsolatos költségek azok, amelyek kára részét képezték. Ezen kívül nem jelölte meg, hogy a felperes a szerződés alapján milyen engedélyek beszerzését vállalta, az átervezés pedig hogy kapcsolódik a felperes szerződéses kötelezettségei megszégéhez. Az alperes viszontkeresete ezen részében nem tartalmazta a Pp. 121. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tényeket, ezért azt hiányos tartalma alapján kellett elbírálni. Konkrét tényalapi előadás hiányában nem állapítható meg, hogy az átervezés, illetve az engedélyek megszerzése, beszerzése kapcsán a felperes hibásan teljesített volna, és ebből eredően az alperest kár érte a régi Ptk. 310. § alapján. Az építési napló és a teljesítési igazolások alapján megállapítható hibás teljesítés - a töcsavarok befogási mélysége kivételével - 1,1%-os aránya olyan csekély a szakvélemény (78. szakvélemény 7. oldal) szerint, hogy ez alapján érdemben hibás teljesítés nem állapítható meg. A másodfokú bíróság azonban rámutat arra, hogy a szakvéleményben értékelt hibás teljesítésre az alperes viszontkeresetében nem, csak a keresettel szembeni ellenkérelmében hivatkozott, de ott is

csak általánosságban, konkrét szavatossági kifogása azonban nem volt (pl. árleszállítási igény).

A fentieken túl a másodfokú bíróság kiemeli, hogy az alperes csatolta a közte, valamint a **B.** Kft. mint generálkivitelező közötti megállapodást (34. sorszámú beadvány mellékleteként), amelyben az 1.750.064 EUR plusz költség megtérítését vállalta a generálkivitelező közbeavatkozásával kapcsolatos költségek miatt azzal, hogy amennyiben az engedélyező hatóság igazolja a töréstesztek megfelelőségét, úgy a generálkivitelező a **T.** részére 700.000 EUR összeget megfizet. Ugyanakkor az alperes 81/A/1. sorszám alatt a **B. C.** Korlátolt Felelősségű Társaságtól származó 2014. július 23. napján kelt nyilatkozatot is csatolta, amely azt tartalmazza, hogy az 1.750.064 EUR összegű követelése kizárólag abból eredt, hogy az alvállalkozási szerződésben meghatározott munkák nem szerződösszerűen kerültek teljesítésre, ezért kénytelen volt meghatározott munkák teljesítése érdekében beavatkozni és saját költségén munkákat végezni, illetőleg a hibás teljesítést kijavítani, valamint a szükséges engedélyek megszervezésével és az áttervezéssel költségei merültek fel.

A másodfokú bíróság a fenti okiratok tartalma alapján sem tudta azonban azt megállapítani, hogy az alperes kártérítési igénye e körben megalapozott lenne. A késedelem miatt más által elvégzett munkák körében azonban a felperest kártérítési felelősség nem terheli a korábban kifejtettek szerint. A felperes jogellenes magatartást nem tanúsított. A hibás teljesítés tényét viszont az alperes az engedélyek és az áttervezés tekintetében a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján nem bizonyította. A töcsavarok befogási mélysége miatti kár mibenléte és mértéke pedig nem határozható meg ebből az egyösszegű követelésből, sőt az sem, hogy ezzel összefüggésben milyen kára merült fel a fővállalkozónak (pl. javítási díjat fizetett, a töréstesztet ő fizette). Az alperes 88. sorszámú beadványa 8.-10. táblázatos mellékletei sem tartalmazzák azt a tényelődást, hogy mely felperesi késedelmes és hibás teljesítés miatt merült fel a fővállalkozónál a megjelölt költség. Példaként emeli ki a másodfokú bíróság a 9. számú táblázatból a 11. pont alatti geodéziai felmérés költségét, amelyet minden okozatosság nélkül a felperesre kíván az alperes továbbhárítani.

A töréstesztek tekintetében az alperes fellebbezése szintén alaptalan volt. E körben az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy a szakvélemény alapján az megállapítható, hogy az ismételt töréstesztek elvégzésére részben a felperes hibás teljesítése miatt került sor. A töcsavarok nem megfelelő befogási mélysége miatt a töréstesztek költségét 22% erejéig kellene a felperesnek viselnie. A másodfokú bíróság az alperes fellebbezésére tekintettel kiemeli, hogy az alapszakvélemény 39-44. oldala részletezi az alperes által becsatolt dokumentumok (mind a töréstesztek, mind a becsatolt számlák) vizsgálatát. Részletesen elemezte a szakértő, hogy melyik okirat minősül töréstesztnak és rögzítette azt is, hogy melyik jelentésben szerepel a töcsavar befogási mélysége. Így csak példaképp emeli ki a másodfokú bíróság, hogy az alapszakvélemény 41. oldalán például a **C.T.R.** 10/06/2011. számú töréstesztben, jelentésben a töcsavar befogási mélysége nem szerepel. A másodfokú bíróság rámutat arra, hogy a független műszaki ellenőrként eljáró **M. T.** tanúvallomásában szintén megerősítette, hogy a törésteszteket kétféle probléma miatt kellett megismételni, a töcsavarok lefűrési mélysége és az elkészült hidaknál a szegélymagasság (53. sorszámú jegyzőkönyv 7-8. oldal). A fentiek alapján az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy csak a felperes tevékenységével összefüggésben került sor a töréstesztek ismételt elvégzésére. Arra, hogy a felperes miért csak 22 %-ban felelős a töréstesztek ismételt elvégzéséért, a szakértő a 113. sorszámú kiegészítő szakvéleménye 11. és 12. oldalán részletes magyarázatul szolgált. Az elsőfokú bíróság helyesen emelte ki, hogy a hibás teljesítésből eredő kártérítési igénynél az alperesnek nemcsak a felperes jogellenes magatartását, hanem az őt ért kár mértékét és a kettő közötti okozati összefüggést is bizonyítania kellett. E körben a szakértő szakvéleményében a számlákat áttekintve megállapította, hogy 1 db **C.S.** számla szerepel a H2 korláthoz kapcsolódva és 1 db **A.** számla a H3 korlátokhoz kapcsolódóan. A szakértő ugyanakkor kiemelte, hogy a H2 híd töréstesztje kapcsán csatolásra került **C.S.** számlában hivatkozott töréstesztet nem csatolta az alperes

(78. sorszámú alapszakvélemény 39. oldal). Azokban az esetekben, ahol számlákat csatolt az alperes a H2 híd töréstesztnél, ott a számlák összege nem volt azonos az előkészítő iratában jelzett összegekkel. A H3 híd törésteszt esetén külön kiemelte a szakértő, hogy a gerendák és egyéb tárgyi bizonyítékok körében nem derült ki, hogy azok milyen módon kapcsolódtak a törésteszthez. Mindezek alapján helytállóan jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy az alperes által becsatolt dokumentumok egyrészt nem teljes körűek, másrészt inhomogének. Az alperes ezért a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján nem bizonyította, hogy a töréstesztek megisméltése miatt mekkora az a kára, amely a felperes hibás teljesítésével állt okozati összefüggésben. A másodfokú bíróság utal arra is, hogy jelen esetben a régi Ptk. 359. § (1) bekezdése szerinti általános kártérítés alkalmazásának a feltételei nem álltak fenn. Az alperest ért kár mértéke ugyanis kiszámítható lett volna, ha az alperes tényállítási és bizonyítási kötelezettségének eleget tett volna.

Az alperes sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe az általa becsatolt magánszakvéleményt és elutasította a további szakértői bizonyítási indítványait is.

Ezzel kapcsolatosan a másodfokú bíróság rámutat arra, hogy az elsőfokú bíróság a 125. sorszámú jegyzőkönyvbe foglalt végzésében tájékoztatta a feleket, hogy a további nyilatkozataikat, indítványait a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdése alapján 30 napon belül tegyék meg. Ehhez képest az alperes nem nyilatkozott, további bizonyítási indítványt, észrevételt határidőben nem terjesztett elő. A 132. sorszámú jegyzőkönyvben foglalt végzés szerint arra hívta fel az elsőfokú bíróság az alperest, hogy a szakértő tárgyalási meghallgatásával összefüggő észrevételeit 30 napon belül írásban „mellőzés terhe mellett” terjessze elő. Az alperes a tárgyaláson jogi képviselője útján jelen volt, ehhez képest a megadott 30 napos határidőn túl, az azt követő tárgyalás előtt pár nappal terjesztette elő 133. sorszám alatt beadványát, amely igazolási kérelmet is tartalmazott a 30 napos határidő túllépése miatt. Az alperes arra hivatkozott, hogy a terjedelmes bírósági jegyzőkönyvet olasz nyelvre, az olasz szakértő töréstesztekkel kapcsolatos véleményét magyar nyelvre kellett fordítania, és mindezek ismeretében kellett az észrevételeit elkészítenie. Az elsőfokú bíróság az alperes igazolási kérelméről nem döntött, ugyanakkor az ítéletében arra hivatkozott, hogy a magánszakvélemény kizárólag az alperes perbeli előadásának minősül, alperes pedig nem volt elzárva attól, hogy ebben a kérdéskörben a szakértőnek már a 78. sorszámú iratban előterjesztett álláspontjával ellentétes véleményét magánszakértővel konzultálva előkészíttesse.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sértett akkor, amikor az alperes 133. sorszámú beadványában foglalt igazolási kérelmét nem bírálta el, ugyanakkor ez nem minősült olyan lényeges eljárási szabálysértésnek, amely az ítélet érdemére kihatással lenne. A becsatolt magánszakvélemény alapján ugyanis az állapítható meg, hogy nem a teljes peranyag állt a magánszakértő rendelkezésére, többek között a 78. és a 133. sorszámú szakértői vélemény sem. A magánszakvélemény pedig a felmerült költségek vizsgálatára nem is tért ki. Mindezek alapján a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a perben eljáró szakértő a teljes peranyag alapulvételével adott szakvéleményt, ehhez képest a magánszakértő egy jóval szűkebb dokumentáció alapján nyilvánított véleményt és csak a hibás teljesítést vizsgálta, az alperest ért kár mibenlétét és összegét nem. Amennyiben azt határidőben előterjesztettnek tekinti az elsőfokú bíróság, akkor sem lett volna alkalmas arra, hogy a perben kirendelt szakértő szakvéleményét aggályossá tegye. Ennek okán az eljárási szabálysértés nem volt olyan lényeges, amely a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján szükségessé tette volna az elsőfokú tárgyalás megisméltését, illetve kiegészítését.

A fent kifejtettetekre tekintettel az elsőfokú bíróság alappal utasította el az alperesnek a hibás teljesítésből eredő, a régi Ptk. 310. §-ára alapított kártérítési igényét.

Az alperes sérelmezte, hogy a szakértő nem adott szakmai érveken alapuló választ a 83., 88.,

97/A/1-3., 100/A/1., 120., 123/A/1. és 133. sorszámú beadványaiban foglaltakra. A másodfokú bíróság azonban kiemeli, hogy önmagában az, ha az alperes nem fogadja el a szakértői véleményt, nem jelenti azt, hogy a szakértő nem adott volna választ a kirendelő végzésben megfogalmazott kérdésekre.

A 83. beadványában az alperes a töréstesztekkel kapcsolatos kifogásait sorolta fel, amire a szakértői vélemény részletes elemzést tartalmaz(78. szakvélemény 39-44. oldal; 113. szakvélemény 10-21. oldal, 128. sorszám alatti jegyzőkönyvben a szakértő nyilatkozata).

A 88. beadványában foglaltakra a szakértő részletesen nyilatkozott a 113. számú szakvéleményében. A 97/A/1-3 szám alatt korábbi beadványai mellékleteinek egyszerű magyar nyelvű fordításait csatolta. Az itt csatolt költségjegyzékek, alkalmazotti nyilatkozatok, számlakivonatok értékelése alapvetően nem szakkérdés, mert a felperes késedelmes teljesítése esetén az alperest ért kárra szolgáltatásnak bizonyítékul. A másodfokú bíróság is úgy foglalt azonban állást, hogy a késedelem nem róható a felperes terhére, ezért a késedelem miatti alperesi többletköltségek értékelése szükséges.

A 100/A/1 szám alatti okiratok (e-mailek, summary, teljesítési igazolások) olyan okirati bizonyítékok, amelyeket az első és a másodfokú bíróság is értékelt a bizonyítékok mérlegelése során, ez alapján határozta meg az elsőfokú bíróság a szakértőhöz intézett kérdéseket.

A 120. sorszámú beadványában foglaltakra a szakértő a 128. és 132. sorszámú jegyzőkönyvben foglaltak szerint válaszolt. Az ellenőrző számítással kapcsolatos kifogásait a másodfokú bíróság a felperesi teljesítés meghatározása körében alaposnak ítélte és a felperesnek járó szerelési díj összegét nem ez alapján állapította meg. A másodfokú bíróság részletesen kitért arra, hogy a felperesi teljesítés egyes tételeire vonatkozó, ezen beadványban említett kifogásait miért nem vette figyelembe. A töréstesztekkel kapcsolatos ismételt kifogásaira pedig a másodfokú bíróság hivatkozik a 83. sorszámú beadvány körében kifejtettekre.

123/A/1 sorszám alatti beadvány az iratok között nem lelhető fel, de 125/A/1 sorszám alatt található egy alperesi észrevétel, ami viszont a felperes és nem a szakértő beadványára reagál.

A 133. sorszámú beadványában szintén a 88. sorszám alatti kimutatások ellenőrző számításként történő figyelembe vételét sérelmezte, amelyre a másodfokú bíróság már kitért, azt figyelmen kívül hagyta a felperesi teljesítésnél. Az egyéb okirati bizonyítékok értékelése, bizonyító erejének meghatározása nem szakkérdés. A töcsavarok befogási mélysége kapcsán pedig az ítélet tábla szintén a 83. sorszámú beadvány kapcsán kifejtettekre utal. A magánvéleménnyel kapcsolatos álláspontját pedig az eljárási szabálysértés értékelése körében rögzítette.

Mindezek alapján alaptalan volt a további szakértői bizonyítás elrendelésére és a Pp. 252.§ (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére vonatkozó alperesi fellebbezés.

A szerelési szerződés a felek között létrejött, ezért az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az „...az ítélet a Ptk. 4.§ (1) bek. és 6. §-ba ütközik.”. A másodfokú bíróság rámutat arra is, hogy az alperes a régi Ptk. 6. §-ára alapított anyagi jogi igényt a perben nem is érvényesített, így hivatkozása ez okból is alaptalan.

A fent kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, az alperes marasztalásának tökeösszegét 398.372,76 EUR-ra, a kamat mértékét a 2010. augusztus 7-től 2013. június 30-ig járó időszakra a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző félév utolsó napján érvényes Európai Központi Bank által meghatározott EUR kamatra, míg 2013. július 1-jétől a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes Európai Központi Bank által meghatározott EUR kamatára, az alperes által a felperes javára fizetendő perköltség összegét pedig 27.568.216 Ft- Ft-ra szállította le, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A tőkeösszeg leszállítására tekintettel a felperes a keresete tekintetében 50%-ban lett pernyertes, így az általa a kereset kapcsán előlegezett költségek (fordítói díj, szakértői díj és illeték) 50%-ának megtérítésére tarthat igényt, amely 2.168.216 Ft. A kereset és a viszontkereset tárgyában a marasztalási összeg leszállítására tekintettel a teljes elsőfokú felperesi pernyertesség mértéke 91%-ra csökkent le, így a felperes jogi képviselőjének járó ügyvédi munkadíj összegét - amely mind a kereset, mind a viszontkereset tárgyában felmerült költsége a felperesnek - a másodfokú bíróság 22.000.000 Ft + áfa összegre mérsékelte a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján. A mérséklés során figyelemmel volt a jogi képviselő által kifejtett tevékenységre, a tárgyaláson való jelenléteinek számára, a szerkesztett beadványok számára. Az alperesi fellebbezésre tekintettel a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a felperesi jogi képviselő megbízási szerződése kiterjedt a viszontkeresetre is. Az alperes is részben, 9%-ban pernyertes lett, a javára megállapított elsőfokú perköltség az öt képviselő ügyvéd munkadíja, amelyet a másodfokú bíróság a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (6) bekezdése alapján határozott meg a végzett munka és a tárgyalásokon történő jelenlétei figyelembevételével 2.000.000 Ft + áfa összegben. A perköltségeket egymásba beszámítva az alperes köteles a felperes javára 27.568.216 Ft-ot elsőfokú perköltségként megfizetni.

A másodfokú pertárgyérték a teljes viszontkereset és az elsőfokú bíróság által megítélt marasztalási összeg figyelembevételével 1.136.543.746 Ft volt. Ebből az alperesi másodfokú pernyertesség a leszállított tőkeösszeg alapján 97.895 EUR, amely forintban 28.218.233,75 Ft. Ennek megfelelően az alperes másodfokú pernyertességének mértéke 2%.

A másodfokú perköltségekről az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett, ez alapján az alperes javára a pernyertessége arányában 50.000 Ft fellebbezési illetékből és a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdése alapján 500.000 Ft + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú részperköltséget állapított meg. A felperes javára 10.550.000 Ft + áfa ügyvédi munkadíjat állapított meg a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 2.§ (2) bekezdése értelmében. Az ügyvédi munkadíjak mérséklésénél figyelemmel volt a jogi képviselők által kifejtett ügyvédi tevékenységre és a másodfokú tárgyalások számára. A két perköltséget egymásba beszámítva az alperest marasztalta a felperes javára 10.000.000 Ft + áfa ügyvédi munkadíjból álló másodfokú részperköltség megfizetésére.

Budapest, 2017. december 13.

Dr. Pestovics Ilona s.k.
a tanács elnöke

Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k.
előadó bíró

Takácsné dr. Kükáló Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő